

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

Alph. Allard.

Den nuværende Crise

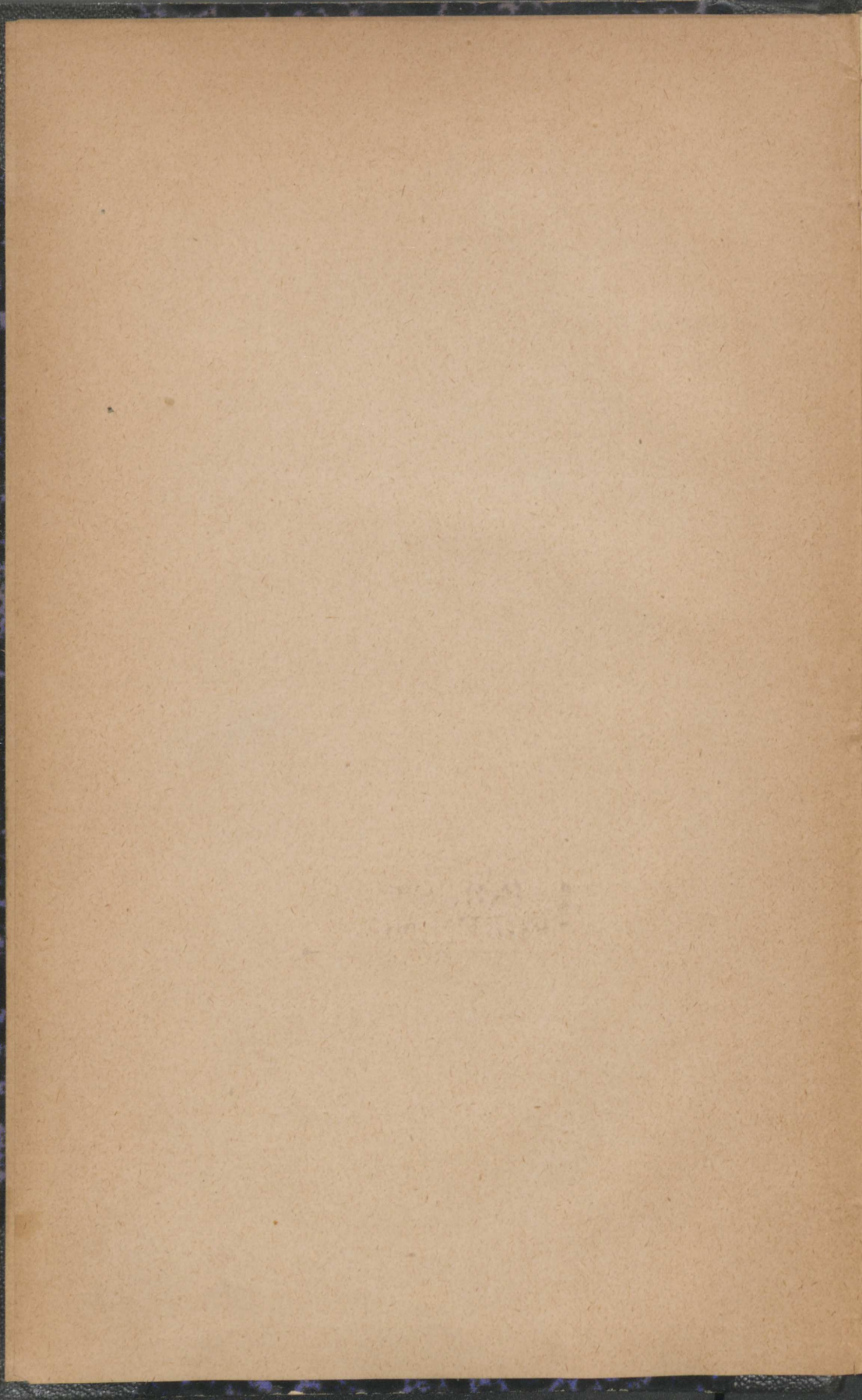
i

Agerbrug og Industri.

INDUSTRI-
FORENINGEN.

338.97 all gl

1888.

79-27

DEN NUVÆRENDE CRISE
I
AGERBRUG OG INDUSTRI
OG
MIDLERNE TIL AT RAADE BOD PAA SAMME.

ET FOREDRAG AFHOLDT I
SOCIÉTÉ CENTRALE D'AGRICULTURE DE BELGIQUE

AF

ALPH. ALLARD,
KGL. BELGISK MØNTDIRECTEUR.

MED FORFATTERENS TILLADELSE

OVERSAT AF

F. RÆDER.

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

KJØBENHAVN.
H. HAGERUPS BOGHANDEL.

TRIERS BOGTRYKKERI (H. J. SCHOU).

1888.

DEN NYVÆRENDE CRISE

AGERBRUG OG INDUSTRI

MIDLERNE TIL AT RAADE BOD PAA SAMME

AF V. HEDERGAARD ALTHOUD I
SOCIÉTÉ SINDS HANS D'AGRICULTURE DE BELGIQUE

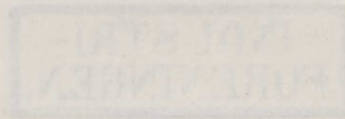
ALPH. ALLARD

1882

NYT FORVÆTTELSESTILBUD

1882

F. REEDER

DANMARKS FERNINGS BIBLIOTEK

KØBENHAVN

H. HAGERUPS BOGHANDEL

1882

1882

Mine Herrer!

Maa det være mig tilladt at takke for den Ære, der er vist mig fra Comiteens Side, idet den har anmodet mig om at holde Foredrag for Dem om

*den nuværende Crise,
dens i Møntmidlerne liggende Aarsager*

og

Midlerne til at raade Bod paa samme,

og at takke Dem, fordi De i saa stort Antal have givet Møde samt for den sympathetiske Modtagelse, jeg har faaet fra Deres Side.

Selve denne Modtagelse viser mig, hvor vanskelig en Opgave jeg har paataget mig at løse, idet jeg mærker, at d'Hrr. ere meget forventningsfulde; desværre er jeg ikke nogen god Taler, ikke helles egner Emnet sig saa godt for mundtlig som for skriftlig Behandling.

For ikke at trætte d'Hrr. for stærkt, skal jeg saa meget som muligt undgaa de lange Rækker af Tal, hvormed denne Art Spørgsmaal ofte blive belemrede, og da jeg har beskjæftiget mig med disse Spørgsmaal igjennem en Række af 30 Aar, haaber jeg, De vil tro mig istand til at oplyse Dem noget angaaende samme.

Jeg vil ikke paatvinge Dem Læresætninger, ja ikke engang udvikle Theorier for Dem, men simpelthen fremstille

Kjendsgjæringer; fra Deres Side forlanger jeg kun den Tro De vil faa, naar De selv have lagt Haanden paa Samfundets Saar.

Naar jeg nu, mine Herrer! skal tale om den forhaanden værende *Crise*, tænker jeg, at den strax vil møde den Indvending: er det da ogsaa en egentlig *Crise*? er det ikke blot en Omflytning af Værdier? Eiendomsbesidderne see deres Eiendoms Værdi formindsket, men beriges da ikke samtidig Arbejderne? Vende vi os imidlertid til den anden Side og betragte Arbejdernes Forhold, søge vi forgjæves Velvære hos disse, og de Bajonnetter, der omringe Fabrikkerne, vise os tydeligt, at vi ikke engang have den Trøst at blive udplyndrede til Fordel for de arbejdende Classer. Kald det *Crise*, kald det *Forstyrrelse*, saa er det af den Slags *Forstyrrelser*, der dræber Samfundet.

Faldet af Priserne er det Onde, der trykker os, og lad mig her citere den berømte engelske Statsmand Goschen, der begyndte sit Foredrag over samme Gjenstand for Vælgerne i Manchester (24. Juni 1885) saaledes:

„Jeg tænker, at Ingen betvivler den Kjendsgjærning, at „vi har en *Crise* i Agerbruget, i Handels- og i Fabriksvirk- „somheden.

„Der discuteses ivrigt om *Grundene* til dette Prisfald; »men at selve *Prisfaldet foreligger*, derom tvistes der ikke.“

Jeg har, m. H., ved en anden Lejlighed godtgjort, at dette Prisfald i Aaret 1883 beløb sig til 36 % af samtlige Handelsvarers Værdi.

Vi kunne derfor dristig paastaae, at Verden aldrig har seet en saadan Forandring; denne Sygdom — om jeg saa maa kalde den — er universel, og iklæder sig overalt de samme Former; og hvad der er værre: den skrider jævnt fremad, udvider sig og voxer, uden at man hidtil har kunnet

finde noget Middel til at standse dens dødbringende Følger, eller til blot at formindske dens Fremskridt.

Den simpleste Logik vil nu sige Dem, at et saa almindeligt, universelt Onde kun kan have en Aarsag, der er almindelig og universel som det selv. Ikke desto mindre synes vi hidtil ikke at have kunnet see nogen Helbredelse for dette haabløse Onde.

Det menneskelige Samfund synes virkelig at være naaet til Slutningen af en mindeværdig Periode, den nuværende Slægt synes at staae ved Enden af et Tidsrum, der er uden Lige i Verdenshistorien med Hensyn til Opdagelser, Opfindelser, Rigdom, Virksomhed, Fremskridt og Velfærd. Overalt see vi en stadig voxende Afkræftelse hos den sociale Organisme; de mest intelligente og virksomme Mænd føle sig daglig mere lammede; det synes som om den Tyngdens Lov, der har ført vor moderne Civilisation ud i en Bane, som tidligere Aarhundreder ikke kjendte, er ved at svigte os.

Hvad er det for en skjult, men almindelig Aarsag, som saaledes i nogle Aar har lammet os over den hele Verden? Dette Spørgsmaal har man alt ofte opkastet, men Ingen har givet et tilfredsstillende Svar.

Det være langt fra mig, m. H., at paastaae, at ikke ogsaa locale Aarsager, være sig vedvarende eller forbigaaende, hist og her have Indflydelse paa Situationen: hist Forbedringer i Jernproduktionen, her en daarlig Høst, paa andre Steder andre Grunde; men jeg paastaaer, at den simple Logik siger os, at disse locale Aarsager aldrig *alene* kunne forklare den nuværende Crise, der som De veed, paa een gang har angrebet *alle* Folkeslag og paa samme Tid *alle* Gjenstande, der udvexles i hele Verden.

Jeg gjentager det — thi det er en Sag af den høieste Vigtighed at pointere overfor saa almindelig, saa universel,

saa vedvarende en Crise — der maa nødvendigvis være en *almindelig Aarsag*, der udstrækker sin Virkning paa samme Maade over hele Universet, paa en lige saa vedvarende Maade som selve Ondet. Jeg skal paavise, at denne dominerende Aarsag ikke er nogen anden end den, *at man i vort Samfund Aar 1873 har opgivet at have Sølv et som Mønt, hvorved man har frembragt Mangel paa Guld*. Denne Mening var det, at Goschen fremsatte for Manchesters Handlende, da han sagde til dem: „Hvad angaaer Crisens vedvarende Grund, da hidrører den fra Sølvspørgsmaalet og fra Guldets Fordyrelse.“¹⁾

Jeg hører strax, m. H., den ganske naturlige Indvending: „Men hvis *det* virkelig er Grunden — hvorledes kan det da være, at man ikke har indseet det før, da jo dog Crisen allerede har varet saalænge?“

Det kommer deraf, at man i Almindelighed bruger Møntstykkerne ligesom man indaander Luften eller drikker Vandet. De ere vel uundværlige, men man bruger dem uden at tænke paa „hvorfor“ eller „hvorledes“.

Jeg er overbevist om, at de Allerfleste ikke tvivle det mindste om, at Pengene, iblandt alle de Ting, der ere nyttige for vor Existens, er den Gjenstand, som Folk bruge

¹⁾ Paul Leroy-Beaulieu har i *Revue des deux Mondes* for 15. Mai tilskrevet Prislefaldet alle andre Aarsager end den, at Sølv et faldet bort som Mønt, hvilken han ikke vil anerkjende. Han siger: „Verden udforskes nu bedre, — rigeligere Capitaler — „voxende Lethed for Omsætning — mere virksomme Actieselskaber — Fremskridt i Industrien — Forbedringer m. H. t. „Transport“ og hvad veed jeg.

Skulde man da ansee det for noget Nyt? L. B. veed ligesom vi, at disse Aarsager have existeret i lang Tid og dog ikke hindret en *Prisstigning fra 1850—1873*. Hvorfor frembringe de da nu et Prislefald? Det siger han ikke et Ord om.

mest, og som følgelig er den nyttigste: fra Morgen til Aftens Ende har næsten hver af vore Handlinger directe eller indirecte Hensyn til Penge. Vi kunne hverken spise eller sove uden Penge; man er næppe født, før Udgiften til Daaben kommer paa Tale; og er man død, saa tænkes der paa Begravelsesomkostninger.

Frankrigs Finantsminister Magne har Ret, naar han forsikrer, at ethvert Spørgsmaal om *Mønten* interesserer alle Kredse i Samfundsvirksomheden: Handelen, Industrien, Agerbruget, Bankerne, Creditanstalterne, Eiendomsbesidderne ligesaa meget som enhver anden af Befolkningens daglige Fornødenheder.

Man kjender ikke iblandt Publicum Møntens Væsen tilstrækkeligt, og heraf kommer det uden Tvivl, at der behøves lang Tid til at erkjende Aarsagen til det Onde, hvoraf den lider, lang Tid til at finde Lægemidlet derimod, og lang Tid, inden man bestemmer sig til at anvende det. Det gaar med Møntens Sygdomme omtrent som med de Sygdomme, der hidrøre fra daarlig Luft; det varer længe, inden man opdager den virkelige Aarsag, fordi man ikke lægger Mærke til Luftens Forhold.

Lad os derfor haabe, m. H., at denne Ligegyldighed vil ophøre; det dreier sig om vort Velfærd, læg vel Mærke til det! og jeg er af samme Mening som den, de franske Banquiers udtalte i deres Andragende til Deputeretkammeret (April 1885):

„Mønt-Spørgsmaalet staaer paa Dagsordenen i alle Lande; „Mono-Metallister*) og Bi-Metallister*) bekjæmpe hinanden;

*) Mono-Metallisme er Principet i Lande, hvor alene Guldet er Mønt-Metal (som i Danmark); Bi-Metallisme er Principet, hvor baade Guldet og Sølvets bruges ved Siden af hinanden til *Hovedmønten* (dobbelt Møntfod). Man kan vel i monometallistiske

„men uheldigvis føres Kampen mellem Theoretikere, og Folk „af Faget have ikke ladet høre fra sig. Det er en beklagelig Tilbageholdenhed og det er paa høie Tid at Agerbrugere, Grosserere, Kjøbmænd og Fabrikanter tage Del i „Forhandlingerne“.

Siden den Tid er der opstaaet Bevægelse allevegne og paa engang. I *Tydskland* have 840 Landboforeninger nylig paa Rigsdagen foranlediget en Afstemning, der sætter Sølvspørgsmaalet paa Dagsordenen. I *England* har der dannet sig en indflydelsesrig Forening med det Formaal at virke for Indførelse af Sølvfoden, i Spidsen for hvilken staaer Mr. Gibbs, Directeur for „Bank of England“. I *Frankrig* og i *Italien* har man nedsat Commissioner for at studere Mønt-Crisens Udvikling. Jeg behøver neppe at tilbagekalde i d'Hrr's Erindring hvilke Anstrengelser der er gjort fra *de Forenede Staters* Side i sin Tid for at fraraade os at begaae de Feil i Mønt-Spørgsmaalet, under hvilke vi nu lide. Man beskjæftiger sig saaledes overalt med Mønt-Spørgsmaalet, blandt alle store Folkeslag næres der Bekymring over de ved dette fremkaldte Forstyrrelser, blandt dem alle er der en tydelig udtalt Bevægelse til Fordel for Sølvfoden.

Man maa sandelig — koste hvad det vil — snarest muligt standse Nedgangen paa alle Priser og alle Værdier; man maa sætte Arbejderen istand til at høste Frugten af sit Arbeide og faa Fortjeneste; Arbeidsgiveren maa være istand til at give en ordentlig Dagløn, Alle maa sættes istand til at kunne opspare noget igjen, saa at Forbruget

Lande have Sølv til *Skillemønt* ved Siden af Guld som *Hovedmønt*, men derfor faar man ikke dobbelt Møntfod, da man kun har Pligt til at modtage Skillemønt i begrændset Omfang (f. Ex. hos os kun indtil 20 Kr). O: A

atter maa voxe og faae den formentlige Overproduktion til at forsvinde, over hvilke hele Verden klager.

Det er med Løsningen af dette sociale Problem, at mit Foredrag vil beskjæftige sig, og jeg vil med Deres Tilladelse, m. H., gaae frem ad følgende Vei:

Da vi skal tale om *Prisfaldet*, maa vi først være fuldkommen paa det Rene med, hvad man forstaaer ved *Kjøb og Salg*, ved en Tings *Værdi* og dens *Pris*. Vi maa gjøre os klart, hvilken Indflydelse Pengene have paa *Prisstigning* og *Prisfald*. Jeg vil samtidig vise Dem, hvorledes *Stabiliteten* i Priserne foreløbigt udviklede sig i vort Samfund, hvorefter jeg vil gaae over til at paavise, hvorledes Møntlovene af 1871—73 pludseligt have brudt denne Ligevægt. Vi skulle see, hvorledes en storartet Forvirring og Uorden har udviklet sig heraf, for sluttelig at ende med store Ulykker og den nuværende Crise. Jeg vil bestræbe mig for at stille en god Diagnose over den Syges Tilstand og betvivler ikke, at De særdeles klart ville se, hvilket *Lægemiddel* der maa anvendes.

Hvad forstaaer man da ved Begrebet *Værdi*? Det er det Forhold, som der er imellem to Ydelser, der udvexles imod hinanden.

„Den Blinde seer, den Halte gaaer“,

„Ved fælles Hjælp de Maalet naaer!“

Imidlertid have vi her endnu ikke Definition af Begrebet *Værdi*, taget i den Betydning, at det udtrykker det Quantum Gjenstande, man kan faa til Gjengjæld for en udvist Tjeneste o: *Prisen* for samme.

Den store franske Nationaloeconom *Cernuschi* har fundet en beundringsværdig Definition af Begreberne *Værdi*, *Pris* og *Penge* i Justinians Pandecter (18de Bog), beundringsværdig som alle de Definitioner vi skyldte Romer-Retten. Han har med store Bogstaver ladet den male paa den Tavle, der er ophængt her paa Væggen bagved mig og har været saa elskværdig at sende den til mig netop i Anledning af dette mit Foredrag.

Jeg beder Dem at tænke nøie over denne Definition, m. H.; den indeholder trods sin Kortfattethed Løsningen af mange Mønt-Problemer.

Lad os da nu læse den:

„I Begyndelsen hverken solgtes der eller kjøbtes der, thi man havde endnu ingen Penge.

„Man talte hverken om *Varer* eller om *Pris*, men En, hver *byttede* (efter sit Behov) saadanne Gjenstande, som han intet Brug havde for, bort imod andre Ting, som han kunde bruge, da det hyppigt var Tilfældet, at En savnede Ting, af hvilke en Anden havde for mange.“

De seer let, m. H., at det var at *bytte*; aldeles som den Blinde og den Lamme i Fablen kom begge til det ønskede Maal.

„Men da det ikke altid hændtes saa lige, at naar En havde, hvad den Anden ønskede, at da En ogsaa netop ønskede ibytte at faae, hvad den Anden besad, saa *valgte man en Slags Ting* og gav den en *lovmæssig Værdi*; saaledes afhjalp man Vanskelighederne ved *Bytningen* ad *mathematisk Vei*“.

Det er det andet Stadium, de ædle Metaller vise sig. Endnu ere de dog kun Ting, der lade sig bytte imod alle andre Slags Ting; de lette saaledes Ombytningen, men ere endnu ikke egentlige Penge.

Vi fortsætte vor Læsning:

„Og denne Slags Ting, møntet med Statens Stempel, „circulerer med en *Evne til at betale*, som den ikke henter „*fra sin Substants*, men fra sin *Quantitet*.“

Der har vi Penge!

„Siden den Tid hedde de to Ting, som man saaledes „bytter mod hinanden, den ene: *Vare*, den anden *Prisen*.“

Saaledes ere to Hovedregler opstillede:

1. *Pengene* ∴ *Prisen* staaer paa den ene Side. *Værdierne*, der skal skifte Eier ∴ *Varerne* staae paa den anden; de danne Modsætning til hinanden.

2. *Varerne* hente deres *Værdi* fra deres *Substants*, *Pengene* hente deres *Værdi* fra deres *Quantitet*.

Disse 2 Principer opstiller den romerske Ret; vi skulle strax see, at den nyere Ret er aldeles enig med den romerske heri.

Lad os et Øieblik standse ved det første Punct. Da *Pengene* i den almindelige Ombytning danne en virkelig Modsætning til *Varerne*, skabe de et Ligevægtsforhold naar *Prisen* er sat. Vi vide altsaa nu, m. H., at *Prisen* er den Sum af *Mønt*, som maa gives i *Bytte* for en *Vare*.

Jeg skylder min Ven Cernuschi — der, som De veed, i mange Aar har viet sine aandelige og materielle Kræfter til Kampen imod de for Menneskeheden skjæbnsvangre Feilgreb paa Pengevæsenets Omraade — jeg skylder ham den originale, men practiske Idee, at fremstille for mine Tilhøreres Blikke de Guld- og Sølv-mængder, der ifølge de bedste statistiske Kilder virkelig ere tilstede i Verden.

De see her, m. H. *)

A. En Tærning, repræsenterende Sølv-mønter til *Værdi*

*) Se Tegningen foran Titelbladet.

af $14\frac{1}{2}$ Milliarder Frcs. i alle den civiliserede Verdens Stater undtagen China, med Hensyn til hvilket Statistikken glipper.

B. En Tærning repræsenterende Sølvmonter til Værdi $5\frac{1}{2}$ Milliarder Frcs., hvilke antages at circulere i China, idet vi anslaae det chinesiske Sølv til den samme Sum, som den, der circulerer i Engelsk Ostindien.

C. En Tærning repræsenterende 17 Milliarder Frcs., og fremstillende samtlige i Verden circulerende Guldmønter.

D. En Fremstilling af en af de mest colossale moderne Bygninger — Justitspaladset i Bryssel — 103 Meter høj *) i sammø Maalestok som Guld- og Sølvtærningerne ($\frac{1}{50000}$) hvorved Øiet fatter den enorme Størrelse af de 3 Tærninger af ædle Metaller.

Denne enorme Mængde Mønter, denne umaadelige Masse af Guld og Sølv, er ikke fremstaaet pludselig en skjøn Dag for den civiliserede Verdens Øine; nei! den er, som De vel veed, produceret igjennem lange Aarhundreder. Lige fra Verdens Skabelse eller dog idetmindste siden Handelen begyndte, ere disse ædle Metaller langsomt fremkomne; de ere voxede og udviklede Aar efter Aar, uden at andet end Naturhindringer have kunnet standse dens Væxt. Selv om Guldet og Sølvet slides lidt ved Brugen, bliver det dog for den væsentligste Deel uforandret. Maaske der i de Guld- og Sølvmonter, som vi den Dag i Dag have i Lommen, findes Stykker Metal, som Julius Cæsar har eiet, eller som smeltede under Corinths Brand, eller som have seilet med Noah i Arken!

Da, saaledes som nylig anført, *Prisen* er det Quantum Penge, som man giver for en ydet Tjeneste eller en Vare,

*) 1 Meter = 3,2 danske Fod.

er det klart, at den Forøgelse af de ædle Metaller, der har fundet Sted siden Verdens første Dage, har havt til umiddelbar og sikker Følge, at man efterhaanden er bleven tilbøielig til at give mere og mere Metal for den samme Art af Ting, hvilket med andre Ord vil sige, at *Priserne bestandig havde Tilbøielighed til at stige.*

Men paa samme Tid som Forøgelse af de ædle Metaller saaledes stræbte at *forhøje Priserne*, søgte en anden ikke mindre mægtig Kraft lige *tværtimod at faae Priserne til at dale* og det er den menneskelige Aand. Den udviklede Industrien, fuldkommengjorde Existentsmidlerne, hvoraf igjen fulgte Befolkningens Tilvæxt, den opdagede nye Egne og tog disses Hjælpekilder i Brug, saa Menneskene som moderne Titaner nu have taget hele deres Planet i Besiddelse og mangfoldiggjort Omsætningen ud over de mest usandsynlige Grændser. Af denne mere fuldkomne Tilværelse fulgte da, at man med bestandig større Lethed kunde tilfredsstille sine Fornødenheder; hver Tjeneste, hver Rigdom, hver Handelsvare kunde opnaaes med bestandig mindre Uleilighed og Bekostning. Fra Begyndelsen af vor Existents paa Jorden og til vore Dage er der altsaa en bestemt Tendens henimod en *Synken af alle Priser.*

Altsaa, m. H., vi see paa den ene Side den stigende *Handlsomsætning*, den enorme *Varemængde*, som Menneskene siden Verdens Skabelse have seet voxe og udvikle sig uden Ophør og bevirke et *Prisfald* — og paa den anden Side Modstykket hertil: de enorme Masser af *Guld- og Sølvmonter*, der bestandig voxe og bringe Priserne til at *stige*. Af disse to Kræfter, der neutralisere hinanden uden Ophør, følger en *forholdsvis Ligevægt, der altid har dannet Basis for Verdenspriserne.*

Det er mathematisk tydeligt.

Jeg siger, m. H., at der er etableret en forholdsvis, *relativ Ligevægt*, og troer at maatte tilføie en Forklaring.

Hvis Omsætningen stadig voxede i accurat samme Forhold som Møntmængden, vilde Priserne være i *absolut Ligevægt*, og man vilde stadig give samme Mængde Mønt for samme Slags Ting. Men saaledes gaaer det ikke til i Virkeligheden: Tilvæksten er ikke aldeles ens paa begge Sider; og foreløbig kan der meget vel skee Prisstigninger og Priskefald eftersom Metalalmængden voxer hurtigere end Omsætningen eller omvendt.

Samfundets Mechanisme er virkelig beundringsværdig; den er skabt ved 5000 Aars Udvikling. Ingen kan ustraffet lægge sin Haand paa samme eller pludseligt reformere denne Ligevægtstilstand. Vi ville snart faae at see, m. H., hvad det har kostet dem, der have villet prøve herpaa.

Da vi nu have faaet Begreb om den Rolle, som den universelle Møntmasse spiller med Hensyn til Prisernes Ligevægt, ville vi gaae noget mere i Detail med Hensyn til den Rolle, som Mønten har i Omsætningsforholdene. Jeg beder om Undskyldning for, at jeg saaledes fordyber mig i Definitioner; men naar De vil have endnu nogle Øieblikkes Taalmodighed, ville De forstaae, at kun ved disse Definitioner begriber man klart de Phænomener, som jeg agter at paavise for Dem, og jeg vil kunne forklare dem mere tydeligt og hurtigt.

Møntstykket er i Virkeligheden kun en Mellemmand, kun en Mægler imellem alle Menneskenes forskellige Ønsker. Den, der modtager et Møntstykke for en Tjeneste eller for en Vare, faaer den ikke for at beholde den, men kun for selv at give den i Bytte for en Tjeneste eller en Ting, han har Brug for. Naar Mønten forlader Deres Lomme, naar De staaer med den i Haanden for at tilbyde den, er

det Deres Mening med den at drage henimod Dem en Tjeneste eller en Vare, der efter Deres nuværende Ønske og hele Sindstilstand forekommer Dem at veie op imod Deres Møntstykke. De seer altsaa, at Møntstykket fremkalder Omsætning af Varerne.

Denne Bevægelse, at Pengene ligesom gaae Varerne møde, kunde man sammenligne med den Cotillons-Figur, der kaldes „Kjæde“: Damerne repræsenterer Pengene, der ere af kostbare Metaller; Herrerne forestille Varerne, der ikke ere fuldt saa fine paa det. Verdens-Orchestret spiller op til den Dands, hvis Accorder Aarhundrederne have stemt, Bevægelsen begynder, Damerne gaae frem og byde Herrerne Haanden; man hjælper hinanden gjensidig til at skifte Plads — Touren er til Ende. Men hvis der ingen Dame er, kommer heller ingen Herre til at dandse over; og jo flere Damer der er, jo flere Herrer kan der komme til at dandse over paa den modsatte Side.

De seer saaledes, m. H., overensstemmende med den beundringsværdige Definition i Justinians Pandecter, at *Moneten*, langtfra at være en Vare, som det ofte menes, tværtimod er Modstykket til Varerne, en Slags Mægler, en Mellemmand i den almindelige Omsætning. Det er meget hyppigt, at Folk kalde Penge for en Vare, men dette er imod Tingenes Natur og stemmer ikke med vore Lovbestemmelser. Kjender man da en Vare, som ikke varierer i Pris? Men en Franc er jo i Frankrig stadig en Franc, en Thaler i Tydskland stadig en Thaler eller 3 Mark, etc. Hvad er det da for en Slags Vare, naar den ei forandrer Pris, men stadig har samme Værdi? Vore Love stemme udtrykkelig med de gamle romerske Retsregler i dette Stykke. Pengenes Emission er i den Grad vigtig, at deres Prægning til alle Tider og hos alle Folk er en kongelig Forret. „Kongen

alene har Ret til at slaa Mønt*) siger den belgiske Forfatning, og det stemmer ikke hermed at ville tillægge Mønten Character af Vare.

Artikel 132 i vor Straffelov siger:

„Den, som eftergjør eller forfalsker Landets Mønt, deeltager i saadanne eftergjorte eller forfalskede Mønters Udgivelse eller i deres Indførsel paa fransk Territorium, ifalder Dødsstraf og hans Formue confiskeres.“

De gamle Love vare endnu strengere; de befalede at den Shyldiges Haand skulde afhugges inden Henrettelsen. I Bretagne bestemte en gammel Lov, at den Skyldige først blev kogt, derpaa hængt; i London gik man saa vidt, at man først slæbte ham ihjel, derpaa kogte ham og tilsidst hængte ham (Gud veed, hvad der egentlig blev tilbage til Hængningen?)

Men jeg tænker ikke, m. H., at nogensinde Forfalskning af Handelsvarer har givet Anledning til lignende Streghed.

Har man desuden nogensinde seet en Vare, som Alle ere nødte til at tage i Bytte under Trusel af Straf og altid til samme lovbestemte Pris? Men læs Artt. 475 og 478 af Straffeloven og De vil faa Bevis derfor.**)

Altsaa m. H. ifølge vore Lovbestemmelser kan Mønten ikke være en sædvanlig Vare; og den maa endnu, som i

*) Alle Landes Forfatninger stemme overens i dette Punct.

**) § 475:

Følgende straffes med en Bøde af 5—15 frc. inclusive: De som, udenfor særlige Conventionsbestemmelser, nægte at modtage ikke forfalskede eller forvanskede Møntstykker til deres Værdi, for hvilken de have lovlig Cours i Belgien.

§ 478:

I Gjentagelsestilfælde kan foruden Bøder 1 til 4 Dages Fængsel idømmes.

sin Tid udtalt i Pandecterne, være Modstykket til Handelsvaren.

Ingen kan ustraffet røre ved denne Ligevægt, denne naturlige Opgave som Mønten har i Omsætningen.

Bastiat sagde: „Samfundets Organisme adlyder almindelige Love, ligesaavel som den himmelske og den menneskelige Organisme.“ Hverken ærgjærrige Statsmænd, Konger eller Regjeringer, hvor kraftige de end ere, kunne bryde disse Ligevægtens Love ved almindelige skrevne Love.

En Formindskelse i Mønttallets Mængde vil uundgaeligt medføre et almindeligt Prisfald, saaledes siger Samfundsloven. Mønten spiller samme Rolle i Verdensomsætningen som Blodet i det menneskelige Legeme. Dette voxer og udvikler sig fra den spæde Alder af; i det 20de Aar er det maaske firdoblet. Hvad vilde ske, hvis Mennesket ikke samtidig saae sit Blod forøges i samme Forhold? Den unge Mand vilde sikkert døe af Anæmi i sit 20de Aar, ifald hans Død ikke var indtruffet længe forinden.

Men det gaaer ligesaadan med vort Samfunds Organisme. Nødvendigvis maa den voxe, thi det er Fremskridtet. Hvis den nu udvikler sig, Omsætningerne forøges, Fornødenhederne voxe, men Møntmængden — dette Samfundslivets Blod — ikke voxer i samme Forhold, saa vil der sikkert indtræde Anæmi i social Forstand.

Vort Samfund var voxet stærkt og Blodet var kun tilstede i ringe Mængde, der manglede Mønt i 1870—73. Som Bevis herfor anfører jeg, at et stort Antal Stater vare nødt til at tage deres Tilflugt til Papirspenge med Tvangs-Cours — Frankrig, Italien, de forenede Stater, Østerrig, Rusland, Grækenland og flere. Netop dette Øieblik, da Anæmi truede, satte man Sølvet ud af Cours og gav der-

ved Penge-Circulationen en stærk Aareladning. Vi skulle snart betragte de beklagelige Følger heraf.

Mønten spiller i Samfundslivet en ganske anden Rolle end Jettens ved Kortspil; den er Mellemmanden ved Vareudvexlingerne, og i Kraft af Loven er den *selv Værdi*. Montesqieu havde derfor Ret i at sige: „Naar de ædle Metallers Qvantitet fordobler sig, erholder man for samme Qvantum Metal kun Halvdelen i Ydelser eller Varer imod „tidligere.“ Hvilket vil sige, at i dette Tilfælde Prisen paa alle Gjenstande og Handelsvarer fordobler sig, og i Almindelighed kan det udtrykkes saaledes, at Alt, hvad der forandrer Forholdet mellem den eksisterende Møntmængde og den resterende Varemængde, ufeilbarligen forandrer den Værdi til hvilken alle Gjenstande omsættes *o*: de *almindelige Priser*. Forøges Metallerne, stige Priserne; formindskes de, falde Priserne — det er en uforanderlig Lov.

Lad os gjenkalde os i Erindringen, m. H., hvad der skete i 1851: i mindre end 20 Aar fordobledes den i Verden cirkulerende Møntmængde ved de i Californien og Australien producerede Metalmasser. Aldrig har man seet Mage til Oversvømmelse: i neppe 20 Aar fremvældede 17 Milliarder Frcs. i Guld, 7 Milliarder Frcs. i Sølv.

Regjeringerne forment, at de truedes af disse californiske og australske Guldmasser og tænkte et Øjeblik paa at afskaffe Guldet som Mønt — heldigvis udførte man ikke denne forrykte Plan; men desværre har man nu udført den for Sølvets Vedkommende, som vi strax skulle see. Det var kun Belgien og Holland, der satte Guldet ud af Circulation, og vi have kun pinlige Erindringer fra denne sørgelige Periode. Vi huske alle, at det skete i 1851, men ogsaa, hvor glade vi vare over i 1861 at have rettet denne Feil.

Hvad have vi ikke seet i dette Tidsrum, m. H., medens

Californien oversvømmede os med sine Rigdomme, og saaledes stræbte at forhøje alle Priser! Vi huske Alle, at Handel, Agerbrug og Industri i hele Verden gik frem med saadanne Kæmpeskridt, at det er de største Verden erindrer.*)

Bestyrelsen for Banque de France udtaler, „at Bibeholdelsen af den dobbelte Møntfond i 1868 har sat os istand til at udnytte til Fordel for Landet de Guldmasser, hvis Invasion foruroligede Videnskabsmændene saa meget; Frankrig har øst rigeligt af disse Hjælpekilder, der kan bidrage til at udvikle dets Handel dets Industri og dets Velvære til en utrolig Grad i faa Aar.“

En bekjendt engelsk Nationaløconom, Mr. Mulhall, forsikrer, at der i hele Verden blev gjort $4\frac{1}{4}$ Gange saa mange Omsætninger i 1882 som i 1852; det er derfor ikke forunderligt, at der kunde mangle Mønt, eftersom Guldminerne i Californien og Australien kun havde forøget den circulerende Møntmangel til det Dobbelte.

Have vi saa ikke et uomstødeligt Bevis for, m. H., at Bi-Metallismen og Overfloden paa Metaller har gjort os en overordentlig Nytte ved den Ligevægt og Stabilitet den har skaffet os?

Denne Ligevægt er det man vil nedbryde, denne Ro vil man bringe til at forsvinde, denne enorme Impuls for

*) Paul Leroy. Beaulieu, værdig Svigersøn af Michel Chevalier, Monometallismens Fader, nægter i Revue des deux Mondes af 15 Mai ligefrem at anerkjende Handelens og Industriens Fremskridt før 1876 som naturlige Følger af vor Civilisations nye Erobringer. Han siger med forbausende Dristighed, „at dette var en Ophidselsens Periode og ikke normal.“ Indtil han imidlertid beviser dette, tillader han maaskee at vi beklage ikke længer at være saa exalterede; vi levede idetmindste dengang — nutildags døe vi!

Omsætningen vil man standse; Rigdom vil afløses af Fattigdom, Arbeidet af Stilstand, og jeg skal vise Dem, at Agerbruget uden nogensomhelst Grund bliver det første Offer, der bringes Theorien om Monometallismen: man vil sætte Sølv et ud af Cours: vi komme til Aaret 1873!

Allerede Turgot udtalte sig saaledes: „Guldet og Sølv et ere ifølge Sagens egen Natur den almindelige Mønt.“

Men ikke destomindre ere Folk blevne grebne af en Guldfeber, ja en Guld-Galskab.

I 1867 havde Ideen om at sætte Sølv et ud af Cours faaet et vist Indpas i Frankrig, takket være M. de Parieu, og paa den Tid vare Udsendinge fra de fremmede Magter forsamlede i Paris til en Verdens Udstilling. I en ad hoc sammenkaldt Mønt-Conference opfordredes de til at slutte sig til Tanken om Guldet som eneste Møntmetal, idet man dog indestod for denne Tilslutnings Character som værende alene „academisk“ og ikke absolut forpligtende for de repræsenterede Regjeringer. Den hjertelige Venskabsstemning der herskede imellem Frankrig og dets Gjæster fornægtede sig ikke heller ved denne Leilighed, og Monometallismens Princip blev afgjort mellem de forsamlede Lande, men uden Forpligtelse for noget af dem.

Denne Guld-Galskab skyldtes virkelig en Art sygelig Tilstand, thi den smittede først de Lande, som alt i lang Tid manglede ethvert Slags Metal mønt saasom Østerrig og Peru, hvis Papirspenge med Tvangscours stod i den Grad lavt i Cours, at Piasterne istedetfor 5 frcs. kun gjaldt 30 Cnt. Men ikke destomindre decreterede de tappert *paa Papiret* Sølv et *Afskaffelse*. De andre Folkeslag med

bedre Constitution tog sig derimod vel iagt for at forandre deres Mønt-Type; dog talte man i Preussen alvorligt om at komme de andre Nationer i Forkjøbet og ikke vente til Efterspørgslen efter Guld steg, som en uundgaaelig Følge af at hele den øvrige Verden en skjøn Dag tog Guld til eneste Mønt.

Saa kom den fransk-tyske Krig i 1870—71. De tyske Vaaben havde vundet glimrende Seire; paa fransk Territorium var det tyske Keiserdømme bleven proclameret og Krigsskadeerstatningen fastsat til den hidtil ukjendte Størrelse af *fem Millioner Francs. Milliarde*

Nu var det Øieblik kommet, da Tydskland kunde til-lade sig den Luxus at indføre den enkelte Guldfod og sætte sine Sølv-Thalere ud af Cours; det havde Magt, Rigdom Anseelse og Indflydelse; hvad behøvede det mere for at foreskrive Loven?

Men den i Forholdenes egen Natur liggende Kraft er stærkere end menneskelig Kraft, og uagtet Tydskland havde alle de nævnte Betingelser, reiste der sig imod det en materiel Umulighed, med hvilken det nu har kjæmpet i 12 Aar, og imod hvilken dets Kræfter intet formaae.

Da Tydskland besluttede at sælge sine Sølv Thalere og istedetfor skabe en eneste Guldmønt, forstod Frankrig strax, at hvis det ikke passede paa, vilde dets Mønt-Anstalter blive det Sted, hvor alt det tyske Sølv vilde flyde hen, medens til Gjengjæld alt Frankrigs Guld vilde gaae til Circulation i Tydskland. Da nu Frankrig, som man let forstaaer, ikke havde nogen Grund til at lette Opfyldelsen af Tydsklands Ønsker med Hensyn til Pengeoperationer, sammenkaldte den de ved Conventionen af 1865 forenede latinske Folkeslag, der havde den samme Interesse som det selv i ikke at blive Afløbssted for Tydskland,

og saaledes gik det til, at de latinske Folkeslag enstemmigt besluttede først at indskrænke og i 1873 *foreløbigt at standse* Udmøntning af Sølv i samtlige Præge-Anstalter i den latinske Union.

Tydskland kunde nu næppe afhænde Halvdelen af sine Sølvmonter, hvilke det maatte sælge til en lav Pris paa Verdensmarkedet og maatte betale det Guld, som det til Gjengjæld behøvede, meget dyrt. Det følte sig ikke fristet til at sælge Resten af sit Sølv, omtrent 500 Millioner Reichsmark, da det havde trykket Priserne paa et Pund Sølv ned til 73 Rmk. 95 Pfennig.

Hr. v. Kardorff erklærede 6 Mai 1886 i den tyske Rigsdag, at Tydskland havde maattet bringe et Offer af 258 Millioner Francs for at udføre Halvdelen af sin Pengeoperation, og nu stod foran et endnu meget tungere Offer, idet den sidste Halvdel af Forandringen aabenbart var den vanskeligste og den kostbareste.

See saaledes, m. H., er det gaaet til med den Sølv-comédie, som Tydskland og de latinske Folkeslag have opført.

I 1873 sætter altsaa Tydskland Sølvets ud af Cours; den latinske Unions Prægeanstalter vægre sig ved at modtage det og det udbydes paa det europæiske Marked. Store Masser af Sølv udbydes. Sølvminernes Produkt, der hidtil modtoges villigt til Prægning i de fleste Lande, har ondt ved at finde Anbringelse, og man maa søge anden Anvendelse derfor. Der opstaaer Bevægelse i hele Verden, Ingen vover at købe et Metal, der allerede har tabt i Værdi, da man frygter et yderligere Prisfald, og Følgen er, at Sølvets nu til Dags har tabt 25 % af sin Værdi*).

*) Medens dette gaaer i Pressen, har P. Leroy. Beaulieu helliget den nuværende Crise og dens Aarsager en Artikel i R. d. d. M. af 15. Mai.

Husk nu paa den enorme Sølvtærning (see Billedet foran), om hvilken det dreier sig.

Fra det Øieblik, da Sølvet ikke mere fandt sin tidligere Anvendelse som Møntmetal kunde det ikke mere deltage i den almindelige Ombytning og Udvexling og ikke som tidligere bidrage til den almindelige Ligevægt af Priser.

Den tydske Sølvthaler, der altid gjaldt 3 Fr. 75 Ct., gjælder nu ikke mere end 2 Fr. 80 Ct., naar den passerer den tydske Grændse.

De latinske Staters 5 Frcs. Stykke i Sølv gjælder ikke mere end 3 Frc. 75 Ct., naar det gaaer ud af det Land, i hvilket det er præget.

Disse Sølvmønter, der endnu circulere med fuld Værdj indenfor hver af de respective Staters Grændser, skyldte dette den Stats Garanti, hvis Præg de bære; hvis dette Præg, denne Garanti var trykt paa et Stykke Papir, vilde det følgelig virke paa samme Maade, aldeles ligesom anden Skillemynt.

Alle de Sølvmønter, der før circulerede paa Grund af

Ifølge hans Mening er Sølvets Værditab, naar det anslaaes til Guld, meget let at forklare: „Man finder for Tiden kun 43 p. c. Guld imod 57 p. c. Sølv, medens man i 1855 fra Jordens „Skjød hentede 77 $\frac{1}{2}$ p. c. Guld imod 22 $\frac{1}{2}$ p. c. Sølv.“

Han glemmer at sige, at man før 1855 fandt langt fra saa meget Guld; at fra 1830 til 40 Forholdet var 40 p. c. og fra 1820 til 30 endog knn 33 p. c. Guld istedetfor 77 p. c. i 1855. Han maa vide, at han vilde være i stor Forlegenhed med at forklare os, hvorfor Værdiforholdet mellem Guld og Sølv indtil 1873 er vedblevet at være uforandret eller dog uden nogen følgelig Forandring uagtet denne umaadelige Forskjel i Productionen.

Havde han berørt dette Punct, maatte han have erkjendt, at denne Stabilitet skyldes Bimetallismen; men det har han vel vogtet sig for!

deres egen Værdi, er nutildags kun „Papirpenge“, „Sedler“ af Metal, thi de gaa kun indenfor den Stats Grændser, hvis Præg de bære, og skyldte Statens Credit deres Værdi, men kunne ikke benyttes af en Stat til at betale en anden Stat med.

Fra dette Øieblik maa alle Stater, der ønske Udlandets Credit, contrahere deres Laan i *Guld*, saaledes Ungarn, Italien o. m. a.

Det fra de vestlige Lande bortjagede Sølv maa søge til de østlige Lande; vi ville strax faae at see, i hvor høi Grad denne umaadelige Omvæltning har forøget vore Ulykker.

Medens saaledes Staterne anstregte sig for at bortjage Sølv, og derved formindskede Tallet paa de nyttige Mønter, Menneskeslægten betjener sig af, formindskedes imidlertid Udbyttet af Guldminerne i den Grad, at der med de mest overbevisende Tal er godtgjort en Mangel af c. 575 Millioner Francs *aarlig*, som Omsætningen kræver til sit Behov.

Paa den ene Side tiltager saaledes Efterspørgselen og Trangen til Guld; paa den anden Side aftager Produktionen af Guld stadig. Hvis man ikke vil benægte al Logik, behøves der ikke mere, for at frembringe Guldets Sjældenhed, Guldets Prisstigning, hvilket, som De veed, vil sige et almindeligt Prisfald, da Sølv ikke længere bidrager til at holde Værdierne i Ligevægt.

Allerede i 1883 holdt Mr. Goschen i London — altsaa i England, Monometallismens Sæde, — et Foredrag, i hvilket han udtalte den samme Tanke, der nu i 5 Aar har bekræftet sig. „Jeg deler afgjort den Mening,“ sagde han, „at Guld-„massens Formindskelse nødvendigvis har havt Indfyldelse „paa Prisernes Dalen.“

Hvorledes skulde det ogsaa være anderledes? Have de to Metaller, Gullet og Sølv, ikke været solidariske i

lange Aarhundreder ved den fælles Anvendelse? Danne de to ædle Metaller ikke tilsammen en universel Møntmængde?

En aandrig Mand har sagt: „Der gives *hvide* Druer og „*røde* Druer, men begges Saft giver Vin. Saaledes have „vi ogsaa et *hvidt* Metal og et *rødt* Metal; af dem begge „præges Pengene. Tag et af dem bort, og alle Priser vil „omvælttes.“

Naturen har givet os *Oxen* og *Faaret*, og hele Verden benytter dem til sin Føde. Tænk Dem engang, at en urimelig Lov forbød at slagte Faar, vilde da ikke Oxekjød stige i Pris?

Man har forbudt Brugen af Sølv; hvem kan da undre sig over, at Prisen paa Guld stiger?

Jeg har nu fremstillet for Dem, m. H., hvorledes det er gaaet til, at i 1873 Loven har sat Sølv ud af Cours og hvorledes denne Lov har medført Formindskelse af den universelle Møntmasse, følgelig Guldets Stigning, hvilket vil sige et almindeligt Prisfald. Alle Priser faldt fra 1873 af, og i 1883 var det i Giennemsnit 35 til 40 %, et Fald, som fremdeles udvikler sig.

Men nu har enhver Forretningsmand, han være Agerbruger, Handlende, Industribruget, enhver Producent ikke andet Motiv til at producere, end Haabet om at kunne sælge for mere, end han giver derfor. Bastiat siger: „Ingen betvivler, at den *personlige Interesse i at nyde en Fordel* „er Menneskehedens store Drivfjeder.“ Men nu ere Priserne vedblevne at falde i Løbet af de sidste 10 Aar efter et hidtil ukjendt Forhold, og Producenten har i dette Tidsrum,

der forløber imellem det Øieblik, da han begynder at frembringe og det i hvilket det er ham muligt at sælge, seet sit Haab om Fordel svinde, ofte seet Tab istedetfor Vinding, seet sin opsparede Formue forsvinde, og følt sit Mod formindskes, sin Virksomhed svækkes, sin Handlekraft sygne hen. Naar den personlige Fordel forsvinder, slappes Menneskehedens Drivfjeder, og herfra hidrører den Crise, der har ramt endog de fjerneste Afkroge i Verden.

Er det ikke rigtigt characteriseret?

Jeg veed nok at man vil svare mig med den gamle Sætning, jeg nu har hørt i flere Aar: „En Crise? Nei, det er en Overproduction, og intet Andet!“

Ja vist saa, m. H., det er let nok at paastaa denne Overproduction, men uendeligt vanskeligere at føre et klart Bevis for samme. Man tager her *Virkning for Aarsag*, og jeg skal vise Dem det.

Nylig sagde vi, at Priserne maa falde, eftersom Guldet, der stræber efter Eneherredømmet, er blevet sjældnere og er steget i Værdi.

Hvad vil det sige? Det vil sige: Producenten kan ikke imorgen sælge sit Product til samme Pris, som han kunde faa igaar. Han kan saaledes ikke finde Leilighed til at sælge og kan derfor troe, at han har produceret for meg et men Grunden er den, at han ikke mere kan sælge *til de gamle Priser*. Han sælger ikke, fordi, *hvis* han solgte *til de nye Priser*, vilde han tabe eller idetmindste ikke tjene. See det er Sandheden!

Han sælger til Spotpris, ikke fordi han producerer for meget, men fordi hans Productionspris er for høj.

Jeg skal strax bevise Dem, hvad jeg her siger. Thi Edinburgh Revien meddeler, at Mr. Giffen, Chef for Board of Trade (Handelsministeriets) statistiske Bureau ikke har

kunnet constatere denne Overproduction; tvertimod er han kommet til det modsatte Resultat. Han har konstateret, at de Varer, der passere igjennem engelske Handelsveie, i adskillige Aar ere væsentlig uforandrede saavel m. H. t. Vægt som Volumen, hvilket kan betragtes som et væsentlig Tab, thi Handelen bør tiltage i samme Forhold som Civilisationen og Culturen.

Men lad os ogsaa tænke os, at der virkelig fandt en Overproduction Sted. I saa Tilfælde maatte alle Dokker, offentlige og private Lagre være overfyldte med Handelsvarer. Men det Modsatte er Tilfældet; vi finde kun lidt fyldte Magasiner, i hele Verden finde vi kun Kjøbmænd, der frygte yderligere Prisfald, og derfor stræbe efter kun at have det Nødvendige paa Lager. Hvor findes da denne overflødige Mængde af Producter? Jeg seer kun at Handelen gaaer slet og intet Andet.

Skulde Samfundet blive fattigt, fordi det har frembragt for mange Rigdomme? Skulde Menneskene vanskeligere finde Mad, Klæder, Boliger, fordi man har frembragt for meget Korn, for mange Klædningsstykker, Boliger? Nei, den menneskelige Fornuft maa protestere imod den Paradox, at Arbeide og Production fremdringer Fattigdom; det er ligefrem absurdt. Eller skulde Menneskene paa hele Jordkloden være blevne Idioter? Det maatte de jo være, hvis de fabrikerede for meget og vedblev dermed uden nogen Fordel for dem selv. Hele Menneskeheden maatte jo, som Danaïderne i Oldtidens Fabel, i saa Tilfælde bestandig fylde et bundløst Kar.

Tænk blot paa hvilken uendelig Productionsforøgelse Dampens Anvendelse i Skibsfarten, Jernbanerne og i Industrien har frembragt i de sidste 50 Aar. Damp, Electricitet, Gas, Telegraph har siden Aarhundredets Begyndelse forøget

Productionen ud over alle dengang tænkte Grændser, og istedetfor til Prisfald, ere vi tvertimod komne til at have bestandig stigende Priser indtil 1873. Hvorfor havde vi da dengang Stigning og nu Fald?

Nei, m. H.! jeg kan ikke indrømme at vor Tids intelligente Industridrivende skulde ville efterligne de halvtred-sindstyve Døttre af Kongen i Argos. Jeg erklærer, at Crisens Forklaring ved en Overproduction aldeles ikke tilfredsstillende mig, og jeg troer, at De dele min Mening.

Mr. Goschen, der har undersøgt det samme Spørgsmaal afviser ligesom vi Tanken om en Overproduction. Han skildrer Ondet paa følgende Maade:

„Fra hvilken Side vi end betragte Sagen, kan det ikke nægtes, at et Pund Sterling nu for Tiden forskafter sin „Eier flere Gjenstande end tidligere.

„Lykkelige ere derfor de, der eie Sterling!

„Ulykkelige ere til Gjengjæld de, der have Producterne!“

Lad os nu see, hvem der i Virkeligheden ere de Begunstigede, hvem der er Offrene. Det vil vise sig at de Arbeidende og Virksomme blive ramte af Tabet, der er til Fordel for — Couponklipperne.

Lykkelige ere altsaa de, der modtage Guld.

Det er da først Eierne af Statens og Byernes Obligationer, Eierne af private Panteobligationer, alle Rentiers, Livrentenydere etc. Det er Hundreder af Milliarder, der saaledes begunstiges til Skade for Samfundet og Arbeidet. Jeg overdriver ikke, da Staternes Renter alene beløbe sig til 150 Milliarder Frs., og det er kun en lille Deel af de Rigdomme, jeg har opregnet.

Alle disse Rigdommes Eiendomme modtage Guld, der nutildags kan kjøbe 25, 30 eller 40 % mere end tidligere.

Hvem er da de Ulykkelige eller Offrene? Her nævne

vi først Agerbruget, Menneskehedens Amme. Eiendomsbesidderen ser sin Jords Værdi synke i samme Forhold som Jordens Producter synke i Pris. Forpagteren forlanger Nedsættelse af sin Afgift, og tidt benytter han Leiligheden til at overdrive sit Tab. Der opstaaer altsaa en Kamp imellem Eier og Forpagter, og sluttelig nedsættes Afgiften, men Forpagteren indgaaer kun paa saa kort en Forpagtningstid som muligt af Frygt for yderligere Fald af Productpriserne. Men disse Priser vedblive at falde, de dække ikke længere Omkostningerne, Forpagteren tjener ligesaa lidt som før, snart vil han endog komme til at tabe Penge. Prøver han paa selv at blive Kornhandler, for at undgaa at betale Mellemhandlerne, hjælper dette ham neppe, thi America og Indien hringe yderligere Forstyrrelse i Markedet ved at kaste deres Producter ind paa samme.

Ligesom der altsaa — som før omtalt — er Hundreder af Milliarder, der stige i Værdi, saaledes er det her Hundreder af Milliarder tilhørende de Arbeidende, — Producenterne — der lide Tab til Fordel for de Førstnævnte. Eiendomsbesiddernes og Forpagternes Tab formindsker deres Forbrugsevne, og saaledes angriber Ondet Handelsmanden, Fabricanten, Skibsrhederen, Crisen angriber hele Samfundet.

Locale Hjælpe midler ere uvirksomme imod et saa almindeligt Onde. Beskyttelseslove kunne mildne Smerten, ikke helbrede Ondet.

Kornproduction er en Industri som alle andre, men med den Eiendommelighed, at Productionsprisen er næsten constant. Man kan ikke som i andre Industrier gjøre Regning paa en Førøgelse af Productet, eller Forbedring i Fabricationsmetoden, eller nye Opfindelser i Retning af billigere Frembringelser. Naturen har selv fastsat Grændserne for den sandsynlige Productmængde i Agerdyrknings-Industrien.

Desuden er Productionen langsommere end i andre Industrier, hvorved den lider mere under et Prisfald; og den kræver endvidere langvarige Forpagtninger, hvis ikke man vil lade Jorden blive udpint og altsaa aftage i Frugtbarhed; Agerdyrkeren høster først efter et længere Tidsrum det fulde Udbytte af sine Udgifter og sit Arbeide, hvorfor han slaar af paa begge Dele, hvis han trues af Frygt for at maatte forlade sin Gaard; han udfører i saa Tilfælde ingen nye Forbedringer og vedligeholder ikke de allerede anvendte.

Men er det dog ikke en Overdrivelse altsammen? hører jeg nogle sige. Hvordan er det muligt, at Guldets skulde være steget i Pris, være bleven sjældent, og efterspurgt? Vi see jo dog, at Banker og Sparekasser svømme over af den Mængde Guld, der ophobes deri og Rentefoden er jo lav. Der er altsaa Masser af Guld og ingen Mangel derpaa.

Naar man spørger saaledes, forvexler man to væsentlig forskellige Forhold: nemlig om Pengene benyttes til *Kjøb* eller til *Udlaan*.

Man laaner Penge, naar man har Brug for dem til at opnaae en Fortjeneste. Kan Producenten ikke see sin Fordeel, ikke opnaae en Gevinst ved at laane Penge og anvende dem i sin Forretning, *saa laaner han ikke*, og derfor er Renten lav. Den ledige Capital, der udbydes til Laans, kan ikke finde Anvendelse, og strømmer derfor til Bankerne. Det er Tingenes egen Natur, og de store forgjæves Capital-Tilbud ere et kun altfor tydeligt Tegn paa, at den menneskelige Virksomhed aftager. Ikke alene Handel og Fabriksvirksomhed svækkes, men ogsaa Capitalisterne have Dag for Dag større Vanskelighed ved at anbringe deres Penge.

Det er ganske mærkeligt, at endog oplyste Folk kunne see saa skjævt paa disse Forhold uagtet al deres Klogskab.

Den Delegerede for Belgien til Mønt Conferencen i Paris 1881 bemærkede d. 7. Mai 1881 sammesteds: „Hvad angaaer „Englands Forhold til Indien, da er Handelsinteressen den „mest fremtrædende. Men det er ikke rigtigt, hvad der „paastaaes i denne Henseende, nemlig at Storbritannien „lider Tab ved Sølvets Afskaffelse som Møntmetal. Coursen „i London paa Calcutta og Bombay er ganske sikkert faldet „betydeligt; men i Hovedsagen lider den engelske Handel „ikke Tab derved.“

Ja, baade Englændere og Indiere ere rigtignok af en ganske andeu Mening.

Ostindien betaler aarlig 400 Millioner Frs., der skulle svares i Guld til den engelske Regjering; men den indiske Regjering opkræver dem i Sølv, der er den eneste Mønt i Indien.

Den indiske Regjering maa derfor købe Guld, der er steget 25 %; den taber altsaa aarlig rent ud 100 Millioner Francs.

Men den engelske Handel er i accurat samme Situation. Den sælger sine Varer til Indien og faaer Sølv til Betaling. De Sølv-Rupee'er, den modtager, maa for at komme hjem til de engelske Kasser omvexles med Guld, og de engelske Handelsmænd maa ligesom den indiske Regering tabe den Sum, som Guldet er steget med, $\text{v: } 25 \%$.

Det engelske Handelskammer svarede derfor den Commission, der var nedsat for at undersøge Grundene til Handelsens Aftagende, at Aarsagen til Crisen var *det almindelige Prisfald, som foraarsagedes af den usædvanlige Efterspørgsel efter Guld, og den Vanskelighed i Handelsforholdene, der siden Sølvets Prisfald var opstaaet ligeoverfor de Lande, hvor Sølvet har fri Cours som Mønt.*

Det er derfor tydeligt nok, at den engelske Handel lider enormt Tab paa Grund af Møntforandringen.

I Indien er Forvirringen bleven saa stor, at Gouverneuren dersteds, Sir Aucklaud Colvin, i Marts 1886 telegraferede til „Times“: „Den Usikkerhed, der hersker med Hensyn til Sølvets, tilintetgjør alle vore Fremtidsberegninger, og gjør det til en Umulighed at lægge et Budget for Indien.“ Telegraphen melder, at der den 26. Mai i Simla er afholdt en stor offentlig Forsamling, sammenkaldt af den indiske Bi-Metallisme-Forening, under Vicekongens Forsæde, hvor Sir Aucklaud Colvin i et Foredrag har paavist de Tab, der hidrøre fra Sølvets Prisfald, og draget den Slutning, at England maatte antage den dobbelte Møntfod.

Men ikke England alene, nej! hele *Europas* Industri og Agerbrug lider under denne Forvirring.

Følgende Tal vise den indiske Indførsel af Korn til Europa:

1879 — 53.681.375 Kilos.

1881 — 378.178.250 —

1884 — 1.066.871.725 —

Efter 6 Aars Forløb erholde vi altsaa 20 Gange saa stor en Indførsel, og efter al Rimelighed vil den voxer yderligere.

Der er to Aarsager hertil, m. H., og begge af samme Udspring:

1. Fragten er stadig sunket. I 1881 kostede en Ton 40 Frcs., iaar kun 18 Fr. 75 Ct. i Fragt, det er 3 Frcs. pr. 100 Kilos. I den Grad har Crisen og Sølvets Gaaen ud af Cours formindsket Hahdelsomsætningen og Transporten.

2. Den anden Aarsag er langt vigtigere. Kornet betales i Indien med Rupee'er. Rupee'en er en vis Vægt af Sølv, der kaldes „tola“, Lødigheden er $\frac{916}{1000}$. Da tidligere

Sølv var pari, maatte man for at forskaffe sig det Sølv, der var fornødent til Udprægning af en Rupee i Indien, i engelsk Mønt i London betale omtrent $22\frac{5}{8}$ pence. Nutildags erholder man en Rupee for $17\frac{3}{4}$ pence, altsaa omtrent 25 % billigere end før.

Naar man med denne 25 % billigere Mønt køber Korn i Indien og bringer det til Europa, koster det En 25 % mindre end før.

Men, kunde man sige, naar Sølvmonnten har tabt 25 % Værdi, vil det jo sige, at den har tabt 25 % af sin Købe-Evne; den strækker altsaa kun til 25 % mindre Varer; De faaer altsaa 25 % mindre Korn for den, og er altsaa lige nær.

Jeg veed nok, at det er Monometallisternes stadige Raisonnement, at naar Sølv hos os i Europa har tabt i Værdi, mister det ogsaa Købe-Evne i Indien. Men disse Drømme, disse Raisonnementer kommer man til at opgive, til stort Uheld for Europas Industri og Agerbrug.

Allerede i 1877 meddelte Handelskammeret i Bombay til den engelske Regjering, at medens Sølv sank i Pris i Europa siden 1873, syntes det, mærkeligt nok, at bevare sin Købe-Evne i Bombay. I 1878 fik den engelske Regjering samme Meddelelse fra Gouverneuren i Calcutta, der havde gjort samme Iagttagelse og udtrykte den samme Forundring. I 1879 gjorde Mr. Giffen, Handelsministeriets lærde Statistiker den samme Iagttagelse.

Dette er et meget alvorligt Faktum, m. H.; thi hvis man med det 25 % i Værdi sunkne Sølv kunde købe den samme Mængde Varer i Indien som tidligere, vilde vi Alle have 25 % Fordel af at købe vore Nødvendighedsartikler i Indien, fremfor at forsyne os i Europa.

Indtil 1878 var disse isolerede Paavisninger ikke tilstrækkeligt slaaende; de kunde have haft locale Aarsager;

for at være vis paa, at det forholdt sig saaledes, maatte man opstille aldeles nøiagtige Beregninger over alle Articler paa alle Salgssteder.

Et af de mest fremragende Medlemmer af den Commission, der er nedsat i England af Regjeringen for at undersøge Crisens virkelige Aarsager, foranledigede en Undersøgelse af alle Articler, der henhøre til Handelen paa Indien, sendte Schemaer til Udfyldning til alle Handelspladser i dette Keiserdømme, og Resultatet er offentliggjort i London sidste December. Det fremgaar af dette, at Sølvet, hvilket vi i Europa have bragt ned i Værdi, ikke alene har bevaret sin fulde Værdi i Indien, men at Værdien endog er steget.

Der siges i samme: „Det er meget vanskeligt at forklare, hvorledes det kan være, at samtidig med et vedvarende Fald af Cours paa Sølv sammenlignet med Guld i Europa gaaer i de sidste 15 Aar et vedvarende Fald af Priserne paa alle eller dog næsten alle Slags indiske Producter beregnede til Sølvpris.“

Tingen er altsaa klar, m. H.! for en Sølv-Rupee faaer man i Indien flere Varer end før.

The India Office (Ministeriet for Indien) begrunder dette mærkelige Factum paa den store Udvikling, som Forretningerne have taget i Indien, hvilken har forøget Trangen til Mønter, paa den indiske Produktions Udvikling og de forøgede Communicationsmidler.

Men man behøver ikke at gaa til Indien, m. H., for at see samme Phænomen og for at bevise Dem, at Sølvet i Virkeligheden ikke heller hos os har tabt sin Kjøbe-Evne overfor andre Varer.

Alle Varer ere beregnede til Guldpris sunkne i Gjennemsnit 30 til 40 % i de sidste 15 Aar.

Men Sølvet beregnet til Guldpris er kun sunket 25 %.

Sølvets er altsaa sunket mindre end alle andre Varer, omtrent 10 til 15 % mindre; man giver følgelig i Gjennemsnit 10 til 15 % flere Varer end før for samme Quantum Sølv.

Vi lide altsaa paa Grund af **Mangel paa Guld og ikke paa Grund af Sølvets Prisfald**, som man kunde formode.

Det kan altsaa ikke nytte at afskaffe Sølv som Mønt og bringe et Tab af Hundreder af Millioner Francs som Offer herfor. Disse Forholdsregler, disse Offre kan ikke helbrede Ondet, tvertimod forøge de det.

Der er saaledes ingen Tvivl mulig mere. Sølvets Afskaffelse som europæisk Mønt er en virkelig Præmie af over 25 % paa indisk Korn og alle indiske Producter, der med Fordel kunne concurrere med det europæiske Agerbrug, europæisk Industri og Arbeide.

Mr. Grenfell, Directeur for Bank of England, definerer Forholdet ganske characteristisk, naar han siger, at det virker ligesom en Ophævelse af en Beskyttelsestold af 25 % for den europæiske Producent.

Man taler om Beskyttelseslove. Men hvorledes vil man beskytte os imod den Skade, som Sølvets trykkede Pris tilfører os? Lad os tænke os en Beskyttelsestold af 25 % af Varernes Værdi, hvad hjælper den, naar en Regjering beslutter at skille sig ved sine Sølvmonter og faaer dette Metal til at tabe 30, 40, ja 50 %; hvor bliver saa Beskyttelsen af? Vi have Beviser herfor i hvad der er skeet i Frankrig og Tydskland, hvor der er udstedt Beskyttelseslove for Korn. Mr. v. Kardorff sagde ved den Leilighed i den tydske Rigsdag: „Naar man lægger Mærke til, at „Kornpriserne vedbliver at dale uagtet Beskyttelsestolden, „maa man spørge, om Beskyttelsen ogsaa er virksom, og „om ikke Prisfaldet og Møntforandringen staae i den nøieste „Forbindelse med hinanden, og om Regeringen handler rig-

„tigt i saa haardnakket at modsætte sig en Forandring i „vort Møntsystem.“

I det franske Deputeretkammer sagde omtrent samtidigt Baron de Soubeyran: „Jeg havde den Ære at sige Dem „ifjor, da man discuterede Korntolden, at en Beskyttelsestold „af 3 Frcs. kun vilde være lidet virksom, fordi Sølvets „Værdiforringelse skabte en Præmie af 20 p. c. til Fordel „for indisk Korn. Hvis man ikke snart bringer Orden i „de forvirrede Møntforhold, og vender tilbage til den gode „gamle Lov fra Aar XI, vil en Forøgelse af Beskyttelsen „være uvirksom.“

Ingen kan tvivle om, m. H.! at selv om Beskyttelseslovene bringe Agerbruget en Lindring, saa ere de dog intet Lægemedel, da Sølvets Prisfald ingen bestemt Grændse har. Baron de Soubeyrau talte saaledes om 20 % Tab paa Sølv; for Tiden er det allerede 25 %.

Ondet voxer bestandigt. Revue Britannique af December 1885 siger:

„For faa Aar siden var det umuligt at udføre indisk „Korn til Europa; men for Tiden udfører Indien næsten lige „saa meget Korn som Rusland; hvis Rupee'en bliver staa- „ende i Værdi af 18 pence, kan det rimeligvis slaae Rus- „land paa Kornmarkedet. Hvis den falder under 18 pence, „troer man at det kunde slaae selve de forenede Stater.“

Rupee'en er næppe 5 Maaneder efter faldet til $17\frac{3}{4}$ pence, tilbydes stærkt til denne Pris og tegner til at falde yderligere.

Som Følge af dette Prisfald er altsaa det Tidspunct kommet, da det indiske Agerbrug vil udvikle sig det Punct, at det vil kunne slaae ikke alene Europa, men endog America, der dog for faa Aar siden endnu voldte os saa megen Bekymring. De engelske Agerdyrkere have i den seneste

Tid og med god Grund beskæftiget sig med det Spørgsmaal, indtil hvilken Grad de havde at befrygte Indførselen af amerikansk Korn til England. „Globe“ i London svarer saaledes herpaa: „Der viser sig stedse tydeligere Tegn til, „at Angriberne i den store Kamp mellem amerikanske og „engelske Producenter ville komme til at lide ligesaa meget „som deres Modstandere. Stemmer fra the far West ud- „tale, at *Korndyrkningen ikke længere er lønnende*, og „at den amerikanske Agerdyrker er ifærd med at see sig „om efter en mere productiv Cultur. Det er usandsynligt, „at amerikansk Korn for Fremtiden vil naae høiere Priser „i Europa, *da enhver Prisstigning fører Overskudet af in- „disk Korn paa Markedet*, hvorfor den amerikanske Far- „mer tænker, at Korndyrkningen til Salg maa ophøre.“

Det er en alvorlig Efterretning, m. H.! thi den viser os tydeligt, at den Forvirring, der nu i adskillige Aar er bragt ind i vort Møntsystem allerede har havt til Følge, at Korndyrkning til Salg fra Europa og selv fra America er bleven flyttet til Indien.

Denne alvorlige Kjendsgjerning vil forklare Dem tilstrækkeligt, hvorfor alle tyske Landmænd ere blevne Tilhængere af den dobbelte Møntfod (Bimetallister) og hvorfor 840 Landboforeninger nylig have rettet ligelydende Andragender til den tyske Rigsdag, for at begjære Bimetallismens snarlige Gjenindførelse i Tydskland.

Her møde vi imidlertid en Indsigelse: „Hvis vi ogsaa „oversvømmes med fremmed Korn“ — siger man — „er „der ingen Ulykke heri, thi vi betale det jo med andre Pro- „ducter! Vel ere Forholdene blevne noget forstyrrede, men „kun for en Tid, og vi har ikke nogen Crise, der formind- „sker National-Velstanden; taber end Agerbruget, saa pro- „fiterer Industrien!“

Man trøster sig imidlertid, m. H., altfor let nutildags ved at udbrede den farlige Theori: at hvad En taber, det vinder en Anden. Bastiat siger tvertimod: „Den Enkeltes „Vel gavner Alles Vel, og Alles Vel gavner den Enkeltes „Vel. Det dreier sig ikke om at skabe Antagonisme, men „om at skabe Harmoni.“

Man siger altsaa: naar Agerbrugeren taber, saa beriges Industrien paa hans Bekostning. Det er imidlertid en stor og farlig Feiltagelse; alle vor Industris Grene blive ramte af samme Slag og paa samme Maade som Agerbruget, og for at overbevise Dem herom, beder jeg Dem høre paa en simpel og practisk Samtale, som jeg tænker mig ført med en Bomuldsfabrikant i Manchester, altsaa i England, hvor Guldet er det meste til Penge anvendte Metal.

Jeg: „Høistærede Hr. Fabrikant! Jeg skal betale noget „Korn, jeg har kjøbt i Indien; da jeg kan bruge Deres „Bomuldstøier til Betaling, spørger jeg om Prisen paa dem.“

Fabrikanten: „Jeg sælger dem til den og den Pris.“

Jeg: „Det gjør mig meget ondt, Høistærede! at jeg „ikke kan bruge Deres Tilbud; jeg har nemlig ogsaa Tilbud „af Sølvbarrer, hvilke man vil sælge med 25 % Tab, og „dette er meget fordelagtigere for mig. Vil De levere mig „Deres Tøier med samme Pris-Reduction, lad mig saa høre „fra Dem, men ikke før! Farvel!“

Denne simple Samtale vil bedre end de lærdeste Raisonnementer bevise Dem, at en hvilken som helst Industri i England ligesaaavel som Agerbruget er ramt af Sølvets Værdiforringelse i alle Forhold til Nationer, der kun have Sølv til Mønt, og vi vide, at af alle Jordens 1200 Millioner Mennesker — China og Afrika indbefattet — er dette Tilfældet med over 700 Millioner. Det er tydeligt, at Sølvets Bortfalden som Mønt har fremkaldt en heftig Crise, især

hos de Nationer, der have Guld til eneste Mønt, da disse lide ved at deres eneste Byttemiddel er blevet efterspurgt og er steget i Værdi.

Er dette igrundern saa forunderligt? Nei, m. H., hvad der skeer for Tiden, er netop det Samme, hvad der har fundet Sted hver Gang, tilfældige Omstændigheder have forandret Forholdet imellem Omsætningernes Mængde paa den ene Side, og Mængden af de ædle Metaller paa den anden Side.

Det vilde være for vidtløftigt om jeg her fulgte Historiens Gang igjennem alle Tider for at godtgjøre, at Prisernes Opgang eller Nedgang stadig have fulgt med Overflod eller Mangel paa ædle Metaller, men jeg vil omtale et bestemt Tidspunkt, der svarer saa nøie til den nuværende Crise, frembyder i den Grad de samme Symptomer, de samme Farer, at jeg ikke kan modstaae Fristelsen til at omtale det for Dem; det ligger omtrent 40 Aar tilbage i 1848.

Fra 1810 til 1840 fandt en kjendelig Aftagen Sted i Guld- og Sølvminerne, Udbyttet, Quantiteten af Guld- og Sølvmonter — dengang brugtes begge Metaller — tiltog ikke i den ønskelige Grad, og var utilstrækkelig til Omsætningens stærkt voxede Behov. Man havde opfundet at benytte Dampen, og Seilene begyndte at forsvinde fra Oceanet. Stephenson skabte i 1804 det første Locomotiv, Heste og Diligencer begyndte at fortrække for Jernbanerne; Brødrene Girard fremstillede i 1813 den første Spindemaskine, og Haandarbeidet blev afløst af den daglig forbedrede Maskines Arbeide. Morse opfandt Telegraphen i 1832; Starr

i America opfandt elektrisk Belysning, Ascanio Sobrero opdagede i 1847 Nitroglycerinet, der er af saa stor Nytte ved Minearbeidet — altsammen Forandringer, som Verden aldrig havde været Vidne til før. Productionen forøgedes og Omsætningen steg efter en hidtil ukjendt Maalestok. Ligevægten i Priserne forstyrredes: paa den ene Side udviklede Omsætningen sig, paa den anden Side aftog Minernes Udbytte.

Det var den samme Forstyrrelse i Ligevægten som i vore Dage, men i et mindre Forhold, thi dengang havde man ikke borttaget Sølvet som Omsætningsmiddel.

Hvad skete da i dette Tidsrum?

Priserne sank langsomt, men stadigt. Mønten, der var knap ligesom i vor Tid, steg 49 % mellem 1809 og 1848, og alle Priser faldt i Gjennemsnit i samme Forhold.

Det er værdt at lægge Mærke til, at de samme Kjendtegn, som vi i vor Tid constatere, fulgte med hin Tids langsomt fremskridende Prisfald; hør engang hvad den Lærde Jacob skriver i 1830. Man skulde troe at han skrev om den nuværende Crise, istedetfor at de omhandle Forhold for 56 Aar siden.

„Landmændenes Stilling er i alle Lande den mest beklagelige“, skriver han. „Det er ikke blot fra Europa, at Klagerne lyde, ogsaa den nordamericanske Jorddyrker forsikrer, at de nuværende Priser paa hans Producter, især Korn, Bomuld, Tobak og Ris ikke levne ham nogen Fordeel. Man siger, at det samme er Tilfældet paa de vestindiske Øer, i Sydamerica og i Ostindien.“

„Det maa være en fælles *almindelig Aarsag*, der har saa fælles og almindelige Virkninger, som føles ligemeget hvor Skatterne ere høie og hvor de ere lave, under despotiske som under frie Regeringer, ligemeget hvor Jorden

„dyrkes af Slaver eller betalte Arbeidere som hvor den
„dyrkes af de frie Mænd selv.“

„Den Aarsag, der virker saa almindeligt paa saa for-
skjellige Steder under saa forskjellige Forhold kan ikke
være nogen anden end Minernes mindre Udbytte og Anven-
delsen af deres Producter til anden Brug end til Pengemønt.“

Ogsaa den berømte Historiker og Philosoph Sismondi
skriver i 1827 om hvad han kalder „den store europæiske
Calamitet.“

„Et Nødraab høres fra alle den gamle Verdens Manu-
„factur-Byer, og fra den nye Verdens Markeder lyder det
„tilbage som Echo. Handelen gaaer langsomt allevegne,
„overalt har man det samme Besvær med at sælge.“

„Det er mindst 5 Aar siden at man har begyndt at
„mærke Ondet, det voxer istedetfor at bedres. De patrio-
„tiske Selskaber, der dannes i Belgien og i Tydskland for
„at holde fremmede Handelsvarer ude, ere et sørgeligt Tegn
„paa denne almindelige Lidelse, og Beskyttelsessystemet,
„der har vundet Publicums Gunst, er frembragt af den
„almindelige Misère. Forpagtere saavel som Eiere sige, at
„de ere ødelagte, og kræve med høj Røst Monopoler og
„Beskyttelse, da de ikke kunne udholde Udlandets Con-
„kurrence; mange Forpagtere have erklæret sig fallit; mange
„Eiere sætte Afgiften ned med en Fjerdedeel eller Tredie-
„deel.“

Det skrev Sismondi for 60 Aar siden.

Vi oplevede Revolutionen af 1830, kom derefter til den
af 1848. Ved samme Tid skrev Bastiat sin Bog om Stats-
oeconomien og begyndte den saaledes:

„Frankrig frembyder et sørgeligt Skue. Alt er i Anarchi:
„den Fattige reiser sig imod den Rige, Proletariatet imod
„Besidderne, Arbeidet imod Capitalen, Agerbruget imod

„Industrien, Landet imod Byerne, Provindsen imod Hovedstaden, Indfødte imod Udlændinge.“

Dette er jo det samme, som der skeer nutildags, de samme Tegn, de samme Farer, den samme Uro gjærer for Tiden. Samme Aarsager frembringe samme Virkninger: den Forminoskelse i Mønt-Bestanden, som vore nuværende Love have frembragt, skaber nutildags ikke blot et Fald af alle Priser, men ogsaa den sociale Crise, under hvilken Nutiden vaander sig.

Hvorledes ophørte Crisen af 1848? Vi vide det Alle, m. H.; 2 Aar efter opdagedes Guld-Leierne i Californien og strax efter i Australien; Forsynet vaagede over Menneskehedens Sorger og Ulykker.

Den lærde franske Statsoeconom Volowski har studeret disse Forhold med Omhu, og erklærer, at „uden Californiens „og Australiens Guld vilde det Frankrig af 1848 have været „bankerot.“

Goschen deler denne Anskuelse; i en Tale, holdt i London 18. April 1883, siger han om dette Forhold: „En berømt fransk Statsoeconom har erklæret, at han er vis „paa, at Frankrig ikke vilde have undgaaet Bankerot uden „den uhyre Tilvæxt af Guldproductionen i Californien og „Australien. I Virkeligheden har denne Production medført „saa heldige Handelsforhold, at Frankrig, takket være disse, „kom ud af de Forlegenheder, i hvilke det befandt sig.“

Baron Rothschild bevæger sig i den samme Ideekreds, da han i Egenskab af Direktør for „Banque de France“ erklærer: „Det er disse Guldminer, vi kunne takke for, at „vi have evnet at udføre alle de store Arbejder, som ere „en Hæder for den Tid, der udførte dem!“

Lader os haabe, m. H.!, at ogsaa *vor* Tid vil finde et Lægemedel, og at Forsynet, der vel næppe vil skjænke os

et nyt Californien eller Australien, idetmindste vil føre vore Styrende til at sætte Sølvets paa sin tidligere Plads, hvilket vilde gjøre Samfundet den samme Tjeneste, den samme Frelse, de samme Velgjerninger.

Vi have seet, m. H.!, at Arbeidet standser, at Agerbruget ruinerer sig, at hele det sociale Liv gaaer i et langsommere Tempo; der staaer tilbage at kaste et Blik paa *Arbejderens Skjæbne*. Hvad skal der blive af ham i dette store Skibbrud?

Her dreier det sig ikke blot om Handelsvarer, nei, Crisen antager en langt alvorligere Character: der er her Spørgsmaal om Mennesket, om Arbeideren, *der kjæmper for sin Tilværelse*, først en stille Kamp, men derefter en væbnet Kamp, paa hvilken man ingen Udgang kan see, og som kan stige i den mest foruroligende Grad.

Naar Daglønnen falder, skeer det først en Tid efter at alle andre Articular ere faldne i Pris. Capitalen, Handelen, Industrien maa først tabe, inden Arbeidsgiveren bestemmer sig til at nedsætte Lønnen. Da Arbeideren er i afhængig Stilling, mangler han oftest den Spareskilling, der kræves til Hjælp for at afvente bedre Tider, hvorfor Daglønnens Nedsættelse ofte medfører stor Elendighed for ham og hans Familie.

Mange have villet begrunde Arbejdercrisen i den voxende Modsætning, som skulde findes imellem *Capitalen* og *Arbeidet*, men det er en Vildfarelse. Imellem disse to Kræfter er der derimod en social Harmoni: Capitalen kan ligesaa lidt producere uden Arbeidet, som dette kan produ-

cere uden Capitalen. Naar Capitalen har lidt Tab, er under vedvarende Vanskeligheder, maa Arbeiderne bære deres Del heraf, og denne Tagen Deel fra Arbeidernes Side i Capitalens Tab har uden Tvivl langt fra endnu sagt sit sidste Ord.

Belgiens Finantsminister Beernaert nævnte nylig i Kammerforhandlingerne 3 Tal, der forekommer mig meget slaaende. De veed, m. H., at der var Tale om de belgiske Kulmine-Arbeideres Klage over og Modstand imod Arbeidslønnens Nedsættelse. Nu har Kulminernes Udbytte fra 1876 til 1884 fordelt sig saaledes:

til Arbeiderne med 56,61 %,

til Capitalen med 1,26 %,

til Omkostninger med 42,13 %.

Selv om man nu vilde reducere Capitalen fuldstændigt og lægge den over i Arbeidernes Haand, — og det er da vel det Yderste, som Socialisterne kunde forlange — vilde hver Arbejder kun faae 7 Centimer mere daglig, hvilket ikke vilde løse nogen af de forhaandenværende Vanskeligheder. Det fremgaaer tydeligt af disse Tal, især naar man betænker, hvor umaadelige Capitaler der ere anbragte i denne Industri, at der snart vil komme en Dag, hvor *Daglønnen vil synke endnu mere*, for at tilveiebringe en Ligevægt for Capitalens Stilling, der sandelig er mindre at misunde end Arbeidernes. Og dette er ganske naturligt en Følge af den ringe Fortjeneste vor Industri har paa Grund af Kampen mod Udlandets Industri, der næppe tillader den at existere.

Arbejder-Crisen voxer med hver Dag; thi til de virkelige Ulykker komme overdrevne Klager, hidrørende fra usunde tyske Theorier, der tale om Atheisme, Socialisme og Formuedeling. Allerede i 1885 mærkede man i England den stigende Flod af disse usunde og falske Ideer. Goschen

holdt da i Manchester en practisk Tale, der søgte at føre de vildledte Gemytter tilbage til den Betragtning, at der er Harmoni og ikke Modsætning mellem Arbeidsgiver og Arbejder: „Jeg vil“ — sagde han — „give et godt Raad til den engelske Arbejderklasse, der er saa virksom og saa flittig. Forinden den lytter til de socialistiske Ideer *om at dele Fortjenesten*, skulde den see efter, *om der overhovedet er nogen Fortjeneste*. Det er meget muligt, at Arbejderne kunne bære Handelscrisens Følger bedre end Fabrikanterne, *der næppe for Tiden have nogensomhelst Fortjeneste*.“

Jeg anfører fremdeles det Svar, som de forenede Kulminers Bestyrelse i Charleroi forrige April gav til Arbejderne, der besværede sig over deres ringe Løn: „I de sidste „10 Aar have Actionairerne ikke faaet en Centimes Udbytte. Bestyrelsen har derimod for at holde Arbeidet i „Gang og forbedre Productionsbetingelserne, forøget Gjælden „med flere Millioner, og tabt Fr.: 1.080.591—94 Ct. paa „Driften, medens Selskabet i disse samme 10 Aar har udbetalt Arbejderne i Løn Fr.: 18.101.740. Alt Udbytte af „Kulminerne er altsaa i disse 10 Aar gaaet til Arbejderne, „og *aldeles Intet* til Capitalen. Om saa Arbejderne havde „været Eiere af Minerne, vilde deres Stilling ikke have været „bedre. Administrationen faar ikke nogen Gage, kun Reise- „Udgifter godtgjøres den, hvilke tilsammen aldrig have „oversteget 1800 Fr. aarlig. Den egentlige Directeur for „Arbejderne, Ingenieurerne, Regnskabsføreren og øvrige „Bestillingsmænd erholde tilsammen en Gage af 53.600 Fr., „saa at hele Bestyrelsen koster 55.400 Fr. aarlig.“

Siden den Tid er Crisen bleven betydelig forværret: Staffordshire i England trues af en af de største Arbeidsnælgelser. Søm-Arbejderne erklære, at efterat deres Løn i de sidste 6 Aar efterhaanden er bleven nedsat med 30 %,

er det umuligt for dem at leve. Hvis Arbeidsgiverne ikke vilde gjøre Indrømmelser, vilde 15.000 Arbeidere nedlægge Arbeidet (2. Mai 1886).

The local Board af Trade anslog 31. Dec. 1885 Tallet paa de Individder, der maatte understøttes af det Offentlige i England og Wales til 743.478. Alene i London anslaaer man de Arbeidere, som forgjævee forlange Arbeide til 20.000 hver Dag, saa man forstaaer let at den private Velgjørenhed her Intet formaaer; og under disse Forhold have vi seet en hidtil ukjendt Bevægelse, en Opstand af Arbeidsløse i London 6. Februar 1886.

Overalt Arbeidsnedlæggelser: i Belgien, Frankrig, Holland, England, de forenede Stater o. fl.

I Americas forenede Fristater forlanger man Udvisning af Chineserne, for at forbeholde de Indfødte Arbeidet; i i Tydskland tages Forholdsregler imod Polakkerne. I Paris har Municipalraadet forbudt Entrepreneurer af offentlige Arbeider at anvende fremmede Arbejdere. Og dog synes selv disse strenge Forholdsregler ikke at have hjulpet. Fra West-Port i Irland meldes under 5. Marts 1886, at 3 Personer i Ugens Løb ere døde af Sult. Fra England meldes under 1. Marts 1886: „Crisen er langt fra at have naaet sit Høidepunct endnu. Bomuldsspinderierne, der for 3 Maaneder siden havde maattet nedsætte Lønnen med 5 %, bekjendtgjøre, at de see sig nødsaget til at gjøre en yderligere „Reduction. Metalfabrikerne i Manchester meddele, at fra „denne Uge at regne ville alle Lønninger blive nedsatte „med $7\frac{1}{2}$ %. Samme Forholdsregel er taget i Liverpool „og Birkenhead.“

„Paa Grund af Nedsættelse af Lønnen er en Strike ifærd „med at udbrøde blandt Arbeiderne paa Værfterne ved „Tynefloden. Der vil blive 9000 Arbeidere uden Arbeide i

„et District, hvor Befolkningen allerede strømmer til Velgjørenheds-Anstalterne. For Øieblikket blive 10.000 Mennesker understøttede af det Offentlige.“

„I Kuldistricterne Lanark, Longrigend, Rongbrigg og Slamanan løb i denne Uges Begyndelse 500 med Stokke Bevæbnede omkring i Gaderne, ophidsende Arbejderne til Strike og forhindrede dem i at begive sig til deres Arbeide.“

„Hvad Skibsbygningen angaaer, beregner man at det er bygget 146.652 Tons mindre end i 1884, og 582.985 Tons mindre end i 1883.“

„I Fragterne er Nedgangen betydelig imod 1884.“

Vi staae altsaa, m. H.! foran et af de alvorligste On-der, der maa forurolige os i høieste Grad angaaende hvad Fremtiden vil bringe.

Hvor skulle vi søge Lægemedlet?

Det er paa Tide at besvare dette Spørgsmaal, det har ventet paa sin Løsning allerede i Aarevis.

Jeg skal ligestrax svare derpaa, m. H., men jeg vilde gjerne først have Lov til at nævne Dem en meget mærkelig Omstændighed, som De næppe troer er mulig, og det er: at alle disse Ulykker, disse Farer ere blevne **forudsagte** forinden man afskaffede Sølvets som Mønt, og følgelig altsaa længe før end de ere indtrufne.

Er det ikke overraskende? Skulde det virkelig være muligt, at al den Forstyrrelse, alle de Criser, som jeg nu har fremstillet for Dem, skulde være blevne forudsete? Ja, mine Herrer, naar jeg faaer vist Dem, at Ondet var fuldstændig forudseet, tror De saa ikke paa, at alt hvad jeg har sagt Dem, er Sandhed? og vil denne mærkelige Forudsigelse ikke være afgjørende i Deres Øine?

I 1869 talte man om Sølvets Afskaffelse som en eventuel

Mulighed; den franske Regjering foreslog en Undersøgelse og udbad sig en Erklæring fra Banque de France. Bank-directeuren Baron Rothschild udtalte da: „At sætte Sølvets „fuldstændigt ud af Cours vilde være det Samme som at „ødelægge en Deel af Verdenscapitalen. Det vilde være en „ren Ødelæggelse.“

Banque de France's 2den Directeur Rouland udtalte sig under 10. Febr. 1870 saaledes i samme Erklæring: „Hvorfor skal vi forstyrre vor gode Mønt-Circulation? Lad Sølvets faae den Anvendelse, det kan faae; lad Verden kun „roligt bruge dette Metal. Lad os erindre den forfærdelige „Forstyrrelse nylig i New-York, hvor paa een Dag flere For- „muer bleve skabte og tilintetgjorte end ellers i eet Aar. „Jeg indskrænker mig til at sige: overvei Sagen meget nøie „og forhast Dem ikke; husk paa, at Spørgsmaal om Møn- „tens Forandring er noget af det vanskeligste og det vig- „tigste for hele Verdens Interesser.“

D. 17de Februar 1870 erklærede Baron Rothschild: „Jeg „er af den Mening, at jo mere der findes af ædle Metaller, „være sig Guld eller Sølv, jo bedre, thi jo mere vil Arbeidet „udvikle sig. De ædle Metaller ere ikke Rigdom i og for „sig, men de ere Arbeidets Nerve, og tjene til Næring for „Arbeidet.“

„Det bedste Bevis herfor er Industriens og Handelsens „mærkværdige Udvikling som en Følge af Opdagelserne i „Californien. Det er disse Guldminer, vi kunne takke for, „at vi have været istand til at udføre alle de store Ar- „beider, som ere til Hæder for den Tid, der udførte dem.“

Volowski udtalte sig saaledes:

„Hvad vil Følgen blive?“

„Den vil blive en alvorlig Rystelse af Verdensmarkedet.“

„Et voldsomt Prisfald vil være den uundgaaelige Følge af „Mønt-Metallets formindskede Mængde.“

Dette blev sagt for 16 Aar siden.

Hvis ikke Tiden var for knap, m. H., vilde jeg kunne møde med mange flere Citater fra 1869 af Statsoeconomer, Grosserere og Forretningsmænd, der have udtalt deres Mening ved denne Undersøgelse og iforveien vist de skjæbnesvangre Følger, som den dengang paatænkte Afskaffelse af Sølvets vilde frembringe.

Det var i 1873, at dette Skridt virkelig blev gjort. Priserne faldt, saaledes som det var forudset, og Crisen begyndte.

I 1878 blev Frankrig anmodet af Amerikanerne om at sammenkalde en Mønt-Conference for at opnaa almindelig Indførelse af den dobbelte Møntfod, der skulde besværges den Fare, der truede Samfundet.

General Walker, Repræsentant for de forenede Stater, udtalte sig saaledes paa Conferencen (22. Aug. 1878):

„En Formindskelse af Verdens Mønt-Beholdning er en „af de største Ulykker, der kan ramme Samfundet.“

„Først og fremmest standser den nye Foretagender og „Arbejder, som i vor nuværende Industri-Verden er den „bestemmende Aarsag til Frembringelse af Rigdomme.“

„Dernæst forøger den Vægten af privat Gjæld og af „offentlige Skatter, der jo ere en Slags Pantebehæftelse, som „Fortiden har lagt paa Nutidens Industri.“

„Europa har allerede 2 Gange tidligere lidt under en „Indskrænkning af Penge-Circulationen, enten fremkommet „ved at Minerne vare udtømte, eller fjendtlige Indfald; men „det lader til at være forbeholdt Nutiden at skulle see en „lignende Ulykke fremkaldt med velberaad Hu og efter moden „Overveielse af Regjeringerne.“

Er dette ikke at forudsige de Ulykker, som vi nu 8 Aar senere lide under?

Paa samme Conference udtalte Goschen sig som Repræsentant for England saaledes:

„England har bevaret Sølvfoden i Indien; men hvis „andre Stater vedblive med at agitere for den enkelte Guld- „fod, vil den Anstrængelse, man fra alle Sider vil gjøre for „at skaffe sig af med Sølv, kunne foraarsage stor For- „virring i Situationen og frembringe en værre Crise end „Handelsverdenen nogen Tid har oplevet.“

Er det nu ikke tydelig forudsagt? og tvivle De endnu paa, mine Herrer! at vore Ulykker skyldes de Aarsager, som jeg har nævnt Dem i Møntforholdenes Forandring?

I 1881 gjorde America i Forening med den franske Regjering, nye Anstrængelser, for at forklare Europa Farerne ved Sølvets Afskæffelse. Ved den samme Tid var det, at Mr. Gibbs, tidligere Directeur for Englands Bank, og Repræsentant for England paa Pariser-Conferencen, hvor han holdt paa Guldets som enkelt Møntfod, foretog en mærkelig Svingning. Han var nu overbevist om, at dette System var Aarsag til Ulykkerne, og i Modsætning til den almindelige engelske Tilbageholdenhed udgav han et Skrift, i i hvilket han aabent erklærer sig for *omvendt*. Lad mig oplæse Slutningsætningen i Piecen:

„Til Slutning henvender jeg mig endnu engang til alle „de forstandige og fremsynede Mænd, hvem Englands Handedsinteresser ligger varmt paa Hjerte. Luk ikke Eders „Øine for den truende Fare, men overvei alvorligt Følgerne „af det Skridt, som Udlandet maaskee allerede foretager „iaar.“

(Man talte dengang i America om at følge det af de

europæiske Lande givne Exempel og sætte Sølvets ud af Cours).

„Det eneste virksomme og varige Middel derimod er: „at slutte sig til Principet: *den dobbelte Møntfod.*“

Mønt-Conferencen fortsatte imidlertid sin Debat i Paris.

Professor Luzzatti fra Padua, Repræsentant for Italien, yttrede sig saaledes: „Flere Statsoeconomer have gjort den „Bemærkning, at naar Guldet stiger i Efterspørgsel, paa „Grund af Sølvets Afskaffelse, vil dets Værdi blive større, „altsaa Varerne falde i samme Forhold, og Ligevægten gjen- „oprettet paa denne Maade. Men har man ogsaa ret gjort „sig klart, hvad denne nye Ligevægt har for et Navn? „Den hedder *Crise*, det er: Ruin for Industrien, Fattigdom „for Arbejderne, Forstyrrelse og Lidelse for Alle.“

Det er da en Forudsigelse, 5 Aar forinden, af en nuværende Arbejdercrise.

Spanien udtaler sig saaledes igjennem sin Repræsentant, Moret-y-Prendergast: „Luzattis Bemærkninger, de Op- „lysninger Hr. de Normandie har givet, og Hr. Louis Mallet „har fremsat med Hensyn til Situationen i Indien, Alt viser „tydeligt, at en stor Fare, hidrørende fra Pengeforholdene, „truer Samfundet, og at denne Fare hvad Øieblik det skal „være kan udvikle sig til en ligefrem Ulykke, hvis man „ikke har tilstrækkeligt Mod og Dygtighed til at besværgen.“

Jeg spørger endnu engang, m. H., har Ulykken ikke været forudsagt?

Jeg slutter min allerede temmelig lange Række af Citater med en Forudsigelse af Howe, *Americas* Delegerede (17. Mai 1881):

„Naar Handelen standser, ophører ogsaa Productionen; „thi Ingen vil producere, hvad man hverken kan fortære „eller sælge. De maa ikke glemme, m. H., at Sølvets Af-

„skaffelse ikke blot betyder Inddragelsen af omtrent Halvdelen af de i Verden circulerende Mønter, men den forhindrer ogsaa Inddragelsen af Halvdelen af Pengesedlerne; den gaaer ud paa intet mindre end Fordobling af eksisterende Obligationer og paa at indskrænke Verdens Virksomhed til det Halve af dens nuværende Omfang; den stræber henimod at give det 19de Aarhundrede en Fattigbegravelse og til at slaa det i Vuggen liggende 20de Aarhundrede med Lamhed.“

Se, det sagdes alt for 5 Aar siden i Paris. Men man vilde ikke tro paa den frembrydende Fare, uagtet den i tidligere Tider under tilsvarende Forhold var bleven virkeliggjort. Man trak paa Skuldrene og man lo deraf.

Men nutildags er man ikke mere forundret over det Raab, der lød fra den Deputerede Leuschner i den tyske Rigsdag (11. Febr. 1886).

„Hvad nytter det Arbeiderne, at Brødet er saa billigt som muligt, naar han ikke har Noget at betale det med?“ ikke heller over Yttringen i Indep. Belge af 5. April 1885: „Hvad Arbeideren trænger til, er ikke en Stemmeseddel, men det er Brød; ikke Udvidelse af Stemmeretten, men en ordentlig Dagløn. Det at være Vælger, indbringer ikke en Skilling. Han ønsker at ernære sig, sig selv og sin Familie. *Det materielle Velvære*, det er det *Første* for Arbeiderne; Alt Andet kommer i anden Række.“

Se! disse Klager er det vi skulle bringe til at ophøre. Vi kunne ikke unddrage os herfor, thi det er en social Fare, der truer; og Mono-Metallismens Tilbedere have op hængt et Damoclesværd over vore Hoveder.

Men hvorledes skulle vi da læge disse Onder, hvorledes skulle vi forbedre en saa vanskelig, en saa tilspidset Situation?

Vi nærme os nu til Opgavens Slutning og jeg skal ikke længer sætte d'Hrr.s Taalmodighed paa Prøve.

Vi have seet, at Sølvets Afskaffelse i 1873 har fremkaldt Crisen, vi have seet, at Mono-Metallismens Indførelse kun var en Drøm, der ikke lod sig gennemføre, eftersom Tydskland efter 13 Aars Anstrengelser endnu er ligesom fastnaglet til Bimetallismen, da det ikke kan skille sig af med sit Sølv og ikke faar tilstrækkeligt Guld til at erstatte det med.

Loven kan kun ordne, hvad der existerer; gaaer den ud herover skaber den Forvirring*). Xerxes kunde vel berust af sit Held og sin Magt befale Bølgerne at vige til bage, han kunde ogsaa pidske dem, til Straf for deres Ulydighed; men Bølgerne skred ligegodt frem, og det var den mægtige Erobrer, der maatte vige, hvis han ikke vilde

*) Paul Leroy-Beaulieu, Hovedet for den monometallistiske Skole i Frankrig skriver i Revue d. d. M. 16. Mai 1886 p. 413: „Hvis „alle disse Givere af gode Raad vilde tænke lidt efter, vilde de „indsee, at Statens Indgriben paa det oeconomiske Omraade er „forstyrrende.“

Det er netop hvad jeg ogsaa mener.

Men naar det dreier sig om Møntlove, saa Farvel Principer! Farvel Klogskab! Hr. L. B. bliver da af diametralt modsat Mening: Regjeringen gjør rigtigst i at gribe ind. P. 388 skriver han: „Beviset for en Nations Rigdom er at den eier Guld — „Tydskland bortkastede Sølv som en laset Klædning, og tog „Guldet! den forandrede med Energi sin Møntfod og gjorde „Læren om den dobbelte Møntfod ikke engang den Ære at dis- „cutere den.“

Man siger, at Chamaleonen forandrer Farve, som den nødes dertil efter sine Omgivelser; men Statsoeconomen skulde vogte „sig herfor!

opsluges. Saaledes kan ikke heller Mennesket, han være nok saa mægtig, med eet Slag forandre hvad 50 Aarhundreder har skabt. Derfor ville Menneskene ogsaa være ude af Stand til at skabe Monometallismen, og at undertrykke Sølvets. Men Joubert havde Ret, naar han sagde, at Menneskene synes at holde af Farer, siden de selv frembringe dem, naar der ingen er.

Hvis Xerxes ikke var traadt tilbage, vilde han være bleven opslugt af Bølgerne, og hvis de mono-metallistiske Nationer ikke vige tilbage, ville de see, at deres Ulykker voxer.

Denne Sandhed begynder man ogsaa at indsee overalt, og — for kun at nævne store Nationer — overalt i Frankrig, de forenede Stater, saavel som i Tydskland og Italien gjør man meget alvorlige Anstrængelser for at finde Hjælp, for at bringe Sølvets tilbage paa sin gamle Plads.

Frankrig har altid haft dobbelt Møntfod, og vi have seet, hvorledes det, efter Krigen i 1870, er blevet nødt til imod sin Villie at bryde med sine Principer.

Italien, skjøndt ofte tvivlraadig paa Grund af Enhedskrigen og paa Grund af sine Sedler med Tvangscours staaer nutildags ogsaa paa Bimetallismens Side.

Disse tvende store latinske Nationer have endog nedsat permanente Mønt-Commissioner, og Italien har endnu fornylig udtalt Ønsket om at forene de europæiske Folkeslag paa en Conference.

I de *Forenede Stater* beskæftiger man sig særdeles stærkt i samme Retning. Allerede 2 Gange i 1878 og i 1881 have de sendt Delegerede til Europa for at formaa dette til at gjøre sig klart, hvilke Ulykker Møntspørgsmaalet foraarsager i Verden; men vi vide, hvorledes Europa svarede herpaa, og at Conferencerne i Paris 1878 og 1881

endtes uden nogen Enighed. Men uden at blive træt og mere og mere overbevist om de Sandheder, jeg har fremstillet her, paalagde de forenede Stater, paa Efterretningen om en latinsk Møntconference i Paris i 1885, deres Generalkonsul i Paris M. G. Walker at bringe et Budskab i Statens Navn til denne Conference, hvilket skete 20. Juli 1885.

Jeg uddrager Følgende af dette Budskab, der ikke engang er omtalt i Protokollen over denne Conference, uagtet den store Nation, der sendte det, den halvt bønlig, den halvt truende Tone, i hvilket det var holdt, og uagtet fremfor Alt Sagens alvorlige Beskaffenhed maatte give dette Document en Vigtighed, som ei kunde skjules:

„De Forenede States Præsident har erholdt det Hverv „at forhandle med den latinske Unions Stater saavel som „med saadanne andre Magter, som han maatte finde for „godt, for at afslutte Overenskomster med dem naar de „maatte indgaae paa at aabne deres Mønt-Anstalter for en „fri Prægning af Sølv i et bestemt Forhold til Guld, „hvilket Forhold nærmere blev at bestemme ved Overens- „komsten.“ — — —

„Jeg er bemyndiget til at erklære paa min Regjerings „Vegne, at det vil anvende hele sin Indflydelse *for at hindre,* „at *Byrden af et i Værdi sunket Metal kommer til at* „*hvile alene paa os.* — — —

„Jeg bliver bestandig mere overbevist om, at det vigtige Spørgsmaal om Møntfoden staaer i Forbindelse med „det langvarige Fald af Priserne, hvilket jeg frygter for vil „blive endnu større.“ — — —

— — — „Det er disse vor hele Stilling berørende „Spørgsmaal, om hvilke de Forenede Stater ønske at træde „i Underhandling med de Magter, af hvis Udsendinge denne „Conference bestaar, paa det Tidspunct og paa den Maade, „som disse Magter maatte ansee for mest hensigtssvarende.“

De Forenede Staters Regjering har derefter indtaget en truende Stilling: den foreslog Congressen i Washington at efterligne Europas Exempel for saaledes at skjærpe Crisen og paa denne Maade at bringe Europa til Fornuft. Som practiske Folk sagde de, at til Syvende og Sidst var der ingen bedre Maade at blive af med slette Love end ved at anvende dem i deres yderligste Conseqvenser. Men det vilde rigtignok have været at frembringe ikke en Crise, men en complet Ødelæggelse. Congressen vilde imidlertid ikke samtykke og 8. April 1886 forkastede den med 201 Stemmer mod 84 den af Præsident Cleveland foreslaaede Afskaffelse af Sølv.

Alle disse Anstrengelser, som de store Nationer have gjort for at bøde paa Crisen, ere imidlertid hidtil strandede paa Umuligheden af at komme til Forstaaelse med Tydskland og England, saaledes at disse to Lande gik med til at antage Bimetallismens Princip. Men den offentlige Mening i disse to Lande synes for Tiden underkastet en Svingning.

I Englang er nylig dannet en stor Forening, i Spidsen for hvilken Landets betydeligste Mænd staae. Formanden for samme er Directeuren for Bank of England, Mr. Gibbs; den tæller i sin Bestyrelse 3 nuværende Directeurer for dette vældige Pengeinstitut, 18 Parlamentsmedlemmer, 5 Administratorer for Indien og alle de vigtigste Banquiers og Kjøbmænd i England. Denne Forening har aabnet en Subscription over hele England og vinder hver Dag mange Tilhængere.

Jeg oplæser for Dem Slutningen af dens Indbydelse til at tegne sig som Medlem.

— „Denne Stigning i Pris af Guld og dette Fald af „Varernes Pris gjør sig gjældende overalt og udøyer en

„aabenbart ødelæggende Virkning paa Handelen, saavel som
„paa Industri og Agerdyrkning.“

„Idet vi ere overbeviste om de fordærlige Virkninger
„af vort Møntsystem og om den Skade, som Forvirringen
„i Forholdet mellem Guld og Sølv har foraarsaget paa
„Handel og Agerbrug, opfordre vi til en almindelig Tilslut-
„ning for at naae det Maal, vor Forening har sat sig, nem-
„lig: at bevæge den offentlige Mening til at udøve sit mæg-
„tige Tryk paa Regjeringen, saa at England ophører med
„at gjøre Modstand imod en international Overenskomst,
„og deeltager i Løsningen af dette Spørgsmaal, der har en
„saa overordentlig Vigtighed for Rigets Velvære og Ver-
„denshandelens Interesser.“

Flere Handelsforeninger - saaledes Liverpools og Lon-
dons - have sluttet sig til dette Program; og 22. Marts
1886 ansøgte Handelsforeningen i Manchester Regjeringen
om at nedsætte en speciel Commission foruden „Commis-
sion on depression of trade“, som da skulde særligt beskjæf-
tigg sig med Sølvspørgsmaalet.*)

I Tydskland mærkes en lignende Bevægelse. I 1885
forlangte Andragender fra 440 Landboforeninger, at Bi-

*) Standard i London af 3. Juni 1886 omtaler de Arbeider, der
foretages af den store „Commission on depression of trade“,
sø er nedsat af Underhuset, og beretter Følgende:

Den kgl. Commission angaaende Handelens Tilbagegang
(depression on trade) har enstemmigt afgivet en speciel Rap-
port angaaende Mønt-Circulationen. Den erklærer, at efter dens
Mening skyldes den forhaandenværende Tilbagegang for en stor
Del Sølvets Prisforringelse og Guldets Prisforhøielse, og anfører
de Grunde, der have ført til denne Slutning. Efter Commis-
sionens Anskuelse er det af den største Vigtighed strax at be-
handle dette Spørgsmaal, og den anbefaler Nedsættelsen af en
særskilt Commission til snarest muligt at foretage en Under-
søgelse af Sagen.

metallismen skulde gjenindføres, men Sagen fandt ikke Anklang. I 1886 blev der imidlertid fra 840 Landboforeninger indgivet Andragender til Rigsdagen i samme Retning og med 145 Stemmer mod 119 blev en Undersøgelsescommission vedtaget nedsat, hvilket jo altid er et Skridt henimod Bi-metallismen.

Andragendet lyder saaledes:

„I Betragtning af den Crise, som Handel og Agerbrug
„for Tiden er trykket af, samt

„i Betragtning af den Kjendsgjerning, at Hovedgrunden
„til Prisernes Fald et at søge i Sølvets Afskaffelse og Værdi-
„ferringelse

„ansøge vi Undertegnede den høie Rigsdag om, at den
„vil virke hen til Indførelsen af en international dobbelt
„Møntfod.“

Løvrigt gjøre man vel i at erindre, at Fyrst Bismark ved forskjellige Leiligheder har udtalt sin Tvivl vedrørende de tyske Møntlove og den Monometallisme, som efter 13 Aars Forløb endnu staar ufuldendt.

Ved en saadan Lelighed yttrede han: „Disse Guld-Fanatikere have kun kommet Vand i vor Gryde; det er en tynd Suppe!“ og en anden Gang: „Guldet er som en Dyne, der er altfor smal, saa man maa slaas om den, for at faa noget af den!“ og den 3. Marts 1886, nogle Dage efter, at de tyske Landmænd havde opnaaet Stemme flerhed paa Rigsdagen, yttrede Bismark ved en af sine Receptioner: „Hvis man virkelig kan godtgjøre, at Gjenoptagelsen af den „dobbelte Møntfod er i Stand til at hæve Prisen paa Land- „brugets Producter, er det meget muligt, at jeg vil være „Talsmand for dens Gjenindførelse.“

De see saaledes, m. H.! at man i Frankrig, Italien, Forenede Stater, England, Tyskland stræber at efterspore

Hjælpe midlet imod den herskende Crise, og at man overalt søger den i den hurtigst mulige Gjenindførelse af den dobbelte Møntfod, overensstemmende med de gode Traditioner og med de Regler og Udviklinger, som jeg har havt den Ære at fremstille for Dem. Dette er i Virkeligheden det eneste Middel, man hidtil har kunnet skimte, og derfor det eneste til hvilket vi kunne knytte vort Haab om en bedre Fremtid.

Sæt endogsaa, at det ikke var Sølvets Afskaffelse, der i 1873 har fremkaldt begunstiget eller fremmet Crisen, men andre Aarsager, saa er det dog vist, at Ondet bestaar i Prisfaldet hele Verden over. Men da man paa den anden Side er enig om, at Sølvets Gjenindsættelse paa sin Plads som Møntmetal vilde hæve alle Priser, saa er dette jo nok, og Midlet altsaa fundet.

Lad os blot haabe, at dette Middel ikke vil lade altfor længe vente paa sig; thi Crisen i Decazeville, i England og andre Steder er saa yderlig som vel muligt; og lad mig udtale det oprigtige Ønske, at vi Alle efter Evne og Indflydelse maa bidrage til at Tanken bliver begunstiget, udviklet og endelig iværksat, da den efter Alt, hvad vi kunne dømme, er vor eneste Redningsplanke.

Jeg har nu godtgjort for Dem, mine Herrer! og jeg gjentager, idet jeg afslutter mit Foredrag: Gjenoptagelsen af den gamle dobbelte Møntfod, Gjenoprettelsen af Sølvets Værdi, vil bringe Priserne til at stige og sætte Producenten istand til at realisere en Gevinst. Han vil atter som før være istand til at opspare Capital og til at forhøje Arbejderens Løn. Det sociale Spørsmaal vil da ophøre at være brændende, og alle menneskelige Kræfter ville, paany forenede — og „Enighed gjør stærk“ siger vor nationale Devise! — vandre ad Fremskridtets Bane!

Hjælpesindet i den herrenske Guds og at man overalt
 søger den i den mest mangfoldige Gjenstande af den gode
 vilde skæbne, overensstemmende med de gode Ord og
 og med de Hæder og Lærdomme, som jeg har hørt den
 her af Hensigten for den, dette er i Virkeligheden det
 eneste Middel, man indtil her kunne skaffe og hvide det
 eneste til hvilket vi kunne knytte vor Håb om en bedre
 Fremtid.

Sæt endog, at det ikke var Selve Atskillelsen der
 i 1776 var den mest afgørende eller fremst Guds, men
 andre Årsager, som er det her vist, at Guds Hensigt i
 Frisidlet blev Verden over. Men da man kan den anden
 Side er en, som at Selve Gjenstande på sin Tid
 som Menneske, der har alle Frisidlet som er det her, og
 og Middel til den endel.

Man er den mest afgørende eller fremst Guds, men
 andre Årsager, som er det her vist, at Guds Hensigt i
 Frisidlet blev Verden over. Men da man kan den anden
 Side er en, som at Selve Gjenstande på sin Tid
 som Menneske, der har alle Frisidlet som er det her, og
 og Middel til den endel.

Jeg har en god Grund for den, mine Hæder og jeg
 kender, det jeg indholder mit Foredrag, Gjenstande
 af den gamle danske Monark, Gjenstande af Selve
 Verden, vi bringe Frisidlet til at stige og sætte Frisidlet
 ind til at være en Gavn. Men vi skal som den
 vi indse til at være Gavn og til at være Adel.
 den, den, det sociale Spørgsmål vi da indse at være
 indende, og alle menneskelige Kræfter ville være for
 endel— og Frisidlet gør stærk, siger vor Hensigt til
 — vilde af Frisidlet, endel, endel, endel.

EFTERSKRIFT.

Brüssel, 19. Mai 1888.

Hr. Jægermester F. Ræder,

Palstrup.

De har havt den Godhed at anmode mig om at give Dem Tilladelse til at oversætte paa dansk det Foredrag, jeg i Mai 1886 har holdt i Société d'Agriculture de Belgique.

Jeg giver Dem med Glæde denne Tilladelse og anseer det som en Ære for mig, at De vil fremstille et af mine Arbejder for det danske Publicum, der er saa fordelagtigt bekendt i det europæiske Samfund for sin fornuftige og sindige Character.

Det er fuldstændig rigtigt, hvad De skriver til mig, at Danmark lider under det samme Tryk, som for Tiden hviler paa Belgien, men man maa vel erindre, at den samme Ulykke hænger alle de andre Folkeslag, der have været saa uforsigtige at foretage Forandring i det, som mange Aarhundreder have skabt og som have troet ustraffet at kunne bortkaste den Rigdom, de besad i Sølvet som Møntmetal. De have netop derved, skjønt ubevidst, frembragt den

væsentlige Forandring i Forholdene, der har foraarsaget det betydelige og almindelige Prisfald, hvis Offre vi see overalt. De have bredt et Liglagen over os med den haarde Crise, der nu paa 10de Aar knuger og kvæler os; overalt ringer Ligklokken for den almindelige Velstand, og bereder en sørgelig Fremtid for den Slægt, der følger efter os.

Det er derfor en smuk Opgave for os at bekjæmpe disse Onder, der have bevæget mig til at holde dette Foredrag i Brüssel og Dem til at oversætte det i Deres Fædrelands Sprog.

Det er desværre allerede to Aar siden, at jeg holdt dette Foredrag; troer De ikke, at Deres Læsere kunde have Grund til at mene, at *Maden er bleven kold i Mellem-tiden?*

Denne Tro er maaskee ikke aldeles uberettiget, og det forekommer mig derfor nødvendigt, at De beroliger Deres Læsere i denne Henseende; thi hvis det Spørgsmaal, jeg for 2 Aar siden behandlede, i Mellemtiden ikke havde udviklet sig yderligere, vilde jeg finde, at det ikke kunde interessere det danske Publicum at blive bekjendt med mit Arbejde; det vilde da maaske finde det kjedeligt. I vor Tid gaae jo Glæder og Fornøielser foran alvorlige Beskjæftigelser. Naar Folk ikke har nogen Nytte af alvorlige Studier, vilde det saamænd være Synd at hindre dem i at more sig.

Det vil derfor være gavnligt, at De strax beroliger Deres Læsere i denne Henseende, og lader dem vide, at det Foredrag, De byder dem til Læsning, ikke er forældet, som dets Datum kunde bringe dem til at antage. De vil med Rette kunne anføre, at det endog var klogt, inden Oversættelsen fremkom, at lade Tiden virke. Tiden er den store Mester; den vil kunne dømme om mine Udgangspunkter, mine Paastande og mine Forudsigelser.

Jeg skal da bede Dem lægge Mærke til, at Tiden har givet Beviset for, at det var sandt, hvad jeg sagde.

Mit Udgangspunct: at intet blot og bart Hjælpemiddel kunde standse Crisen, har vist sig at være rigtigt; min Paastand: at Crisen vilde voxe fra Dag til Dag, har bekræftet sig, og den vil voxe saalænge som dens i Møntforholdene liggende Aarsager vedvare; og min Forudsigelse er rigtig: at man vilde see Ondet voxe i saa høi Grad, at selv de mest modstræbende Regjeringer sluttelig ved Forholdets egen Natur blev tvungen til at underkaste sig den grundige Cur, der alene kan hjælpe, nemlig Gjenindførelsen af Sølvets som Møntmetal for at frembringe Prisstigningen, der er Blodet og Livet i den almindelige Velstand.

Ingen tvivler nutildags mere om, at den Crise, der har varet i flere Aar, er langt fra at aftage.

Tvertimod tiltager stadigt Ondet.

Ingen tvivler nutildags om, at de Hjælpemidler, man hidtil har anvendt, ikke have standset dens uheldsvangre Gang.

Hvorledes skal Crisen standses? ved hvilke Midler skal den hindres i at tiltage? ved hvilken grundig Cur skal den bringes til at ophøre? Disse Spørgsmaal har jeg besvaret i mit Foredrag; dette er derfor aldeles tidssvarende, ja maaskee endog endnu mere tidssvarende den Dag idag end for 2 Aar siden, da Ondet nu er mere skrigende end dengang.

De Ulykker, der fremgaae af Forholdenes nuværende Tilstand, synes endog at aabne Øjnene paa dem, der vægrede sig mest ved at see Tingene i Sandhedens Lys.

Jeg vil ikke opholde mig ved at omtale *de latinske Stater*, der have bundet sig til Bimetallismen, og som selv

med den bedste Villie ikke kunne afskaffe Sølvmetallet som Møntmetal, da de ikke kunne finde Kjøbere; men jeg skal tillade mig at omtale de andre store Stater, og vi ville da see, at de alle synes at erkjende Rigtigheden af mine Paa-stande.

I *Tydsckland* har *Rigskantsleren*, der først har undfanget Tanken om tydsk Monometallisme, allerede ved mange Leiligheder udtrykt Tvivl med Hensyn til Følgerne af denne Reform. Ved at tale om dette Guld, som hele Verden efterstræber, og som det tydske Keiserrige ikke har tilstrækkeligt af for at erstatte det Sølv, som det nu i 15 Aar forgjæves har søgt at skille sig af med, brugte han det Udtryk: „Jeg frygter virkelig for, at Dynen er for smal.“

Den bekjendte Dr. *Soetbeer*, en af Fædrene til Monometallismen i Tydsckland, udtalte nylig i „Hamburger Børsenhalle“ de alvorligste Tvivl; saaledes siger han: »*Alle ere enige om, at den Situation, i hvilken Møntforholdene befinde sig siden 1876 og i hvilken de synes vedblivende at ville være, er i høi Grad skadelig for de almindelige økonomiske Interesser; Hjælp er paatrængende nødvendig, og selv om der fordres store Offre, vil den ikke kunne betales for dyrt.*«

Det synes saaledes ikke, at Monometallismen har gjort Tydskerne synderligt lykkeligere; jeg tænker heller ikke, det danske Folk har spundet Silke ved samme.

I *England* er det værre endnu. For 3 eller 4 Aar siden har Underhuset beskjæftiget sig med Crisen og nedsat en Commission, der skulde undersøge Grunden til Handelens Tilbagegang (commission on depression of trade). Denne Commission arbejdede i 2 Aar, lod trykke 2 tykke Bind, fulde af Undersøgelser, og endte med at ansøge Dronningen

om at ville lade Møntspørgsmaalet undersøge, da den forment, at man i dette maatte finde Grunden til Crisen, der hidtil henstod uopklaret.

Ifjor blev en Commission nedsat, der skulde undersøge Guld- og Sølv-Spørgsmaalet (commission on gold and silver).

Man venter nu ikke uden en vis Spænding paa denne Commissions Rapport, da de 2 Bind Undersøgelser, der ere udkomne, have oplyst Kjendsgjæringer, der ere i høi Grad foruroligende for Englands Handel, Industri og Agerbrug.

Det er blevet godtgjort, at uagtet den Værdiforringelse af 33%, som Sølvet har undergaaet i Evropa og uagtet den Værdiforringelse paa 33% af den indiske Roupee, der følger heraf, *har Sølvet dog ikke undergaaet nogen Værdiforringelse i Indien*, da man i dette Øjeblik dér kan købe 10 % flere Varer for en Roupee end tidligere. Heraf følger, at man kan sælge indisk Korn (og alle andre indiske Producter) *i Evropa* med en umaadelig Fordeel og saaledes fremkalde Prisfald der er til Fordel for Indien.

Man seer derimod, at Industri, Handel og Agerbrug udvikle sig i Orienten; medens Fabrikerne standse i Manchester, bygger man stadig nye i Bombay. Man forstaaer let, at Arbeiderspørgsmaalet i Evropa berøres føleligt herved.

Den tidligere indiske Finantsminister, Sir Evelyn Barclay, udtaler, at hvis disse Forhold vedvare, vil den indiske Regjering ikke have anden Udvei end at suspendere Betalingen af Renter til Moderlandet.

Derimod have Byerne Manchester, Liverpool, Glasgow, Birmingham andraget, at den engelske Regjering vil indlede Forbindelse med de øvrige Stater for at gjenindføre Sølvet som Mønt i Europa.

Hertil maa føies, at den nuværende Skatkammerlord, *Mr. Goschen*, netop er den Taler, der forudsagde alle de

Ulykker, der vilde følge af Sølvets Forsvinden som Mønt-metal. I sin Egenskab af Finantsminister nu for Tiden er det hans Opgave at constatere Ondet, at modtage Klagerne og anvende Midlet imod samme, og jeg tillader mig at troe, at han ikke vil svigte denne Opgave.

Den store bimetallistiske Forening under Mr. Gibbs Forsæde er draget i Felten og har nu udstrakt sin Virksomhed til samtlige counties i England.

Af denne korte Oversigt vil man skjønne, i hvor høj Grad Mønt-Spørgsmaalet over alt staar paa Dagsordenen; men Regjeringen i England har hidtil ikke kunnet gjøre noget Skridt, da den maa afvente Rapport fra den Commission, som den selv har nedsat. Naar *Mr. Goschen* har modtaget denne Rapport vil han sansynligvis erindre den internationale Mønt-Conference i 1878, da man talte om at frembringe den nuværende Tilstand: »*Prisfaldet af Sølv*«,« sagde han, »*kan let foranledige en Crise, der er mere ødelæggende end alle de Criser, Handelsverdenen hidtil har oplevet.*«

Kaste vi Blikket paa *de forenede Fristater* i Nord-america, finde vi der de samme Bekymringer. Mønt-Spørgsmaalet er i den Grad brændende, at der meget alvorligt tales om at danne en Mønt- og Toldforening omfattende Nord- og Sydamerica, i Lighed med den tidligere tyske „Zollverein“. Hvis denne Tanke bliver udført, vil den blive en af de alvorligste Trusler imod Europa, der da vil blive lukket inde sammen med de Vanskeligheder, som det selv har skabt, og alene være Gjenstand for den Crise, som dets ulykkelige Tanke: at afskaffe Sølv som Møntmetal, har affødt.

Jeg har nu her i korte Træk fremstillet de Bevægelser, som Møntcrisen har fremkaldt i de to sidste Aar. Denne

Fremstilling vilde udmærket have passet som afsluttende Efterskrift til mit Arbeide; men jeg haaber, min Herre! at dette Resumé, saa sammentrængt som det er, idetmindste vil kunne gjøre Dem Nytte som Fortale.

Jeg forbliver med udmærket Høiagtelse

Deres

Alph. Allard,

kgl. belgisk Møntdirecteur.

Da Publicum i Almindelighed overspringer Fortalen og læser den bagefter selve Værket, har jeg villet føie mig efter denne Skik og sætter Hr. Allards Brev som Efterskrift, hvortil der jo er saa meget mere Anledning, som den omhandler, hvad der er passeret i Sagen, siden han holdt sit Foredrag i 1886.

Jeg har iøvrigt ikke Andet at føie til dette varmt skrevne Forsvar for Gjenindførelsen af Sølvfoden, end Haabet om, at det maa blive læst, blive overveiet og gjøre Indtryk paa det danske Publicum.

Vi lide alle under den forhaandenværende Crise, men kun faa Røster høres, der paapege Grunden til samme og paavise, at der maa en grundigere Cur til end den svage Nødhjælp, man i Tyskland, Frankrig og Sverig-Norge har søgt i Indførselstold. At den ikke hjælper grundigt, sees jo af, at man saavel i Tydskland som i Frankrig stadig maa forhøie den; ja i Tydskland hæve sig endog Røster, der kræve Forbud mod Indførsel f. Ex. af Korn. Forholdet er jo

i Virkeligheden det, at Rusland f. Ex. med Lethed overspringer disse Toldbarrierer, takket være den lave Cours paa dets Papir-Rubler; i Forhold til hvilke Priserne paa Nødvendighedsartier i Rusland ikke ere stegne synderligt, saa at Russerne paa Grund af deres stærkt i Værdi sunkne Papirspenge have en lignende Udførselspræmie, naar de sælge Korn til Udlandet for Guld, som Indien har paa Grund af sine i Evropa i Værdi sunkne Sølv-Roupeer.

Sagen synes klar nok for vort Vedkommende: vore rare, blanke Guldpenge ere altfor gode, altfor værdifulde, derfor faa vi for lidt af dem, naar vi sælge vore Producter.

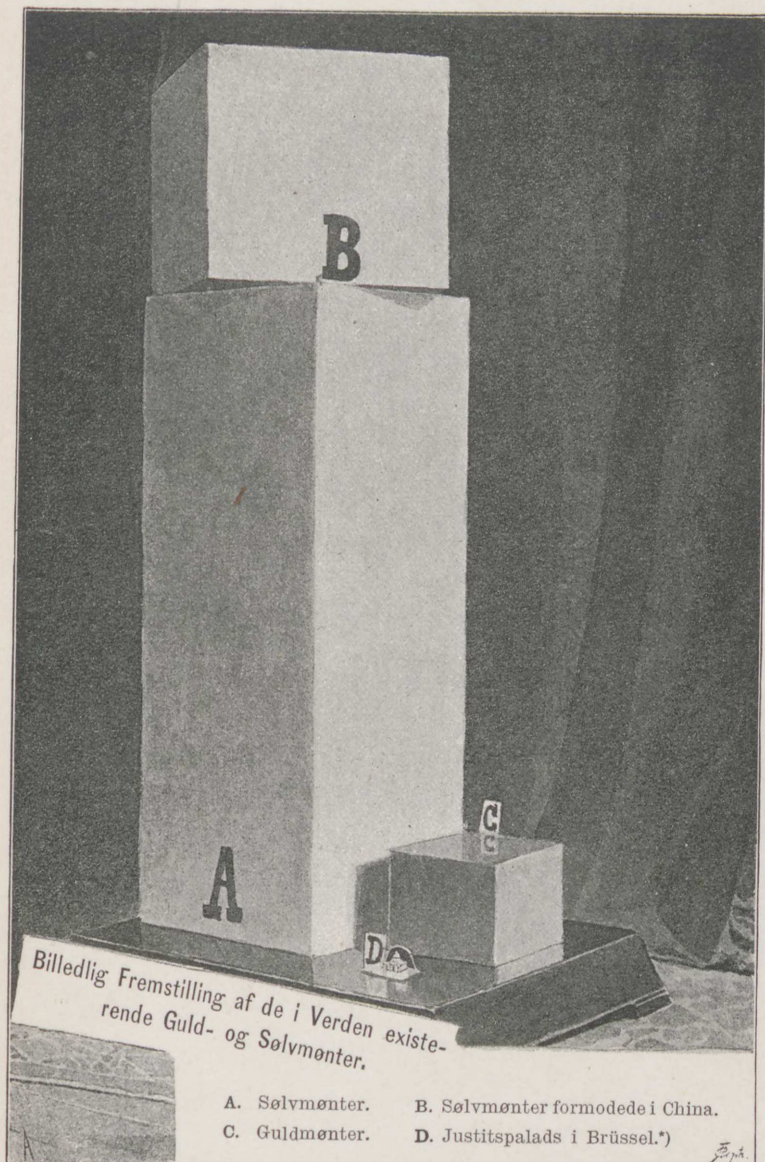
Der holdes iaar i Danmark Fest paa Fest, hvilket staaer i skjærende Modsætning til de sørgelige oekonomiske Forhold.

Men hvad skal man egentlig tænke om *den statsoekonomiske Congres*, der i disse Dage er afholdt i Kjøbenhavn af Deltagere fra de tre nordiske Riger? Møntspørgsmaalet og den af samme flydende oekonomiske Misère er saa brændende som vel muligt for alle Producenter paa Jordkloden, men Congressen beskjæftiger sig ikke dermed? Kampen staaer heftig mellem Capitalister og Producenter, mellem Prioritets-eiere og Obligationsudstedere; der skeer ofte intet Bud ved de stadig hyppigere Tvangsauctioner; men Congressen drøfter ikke den stigende Calamitet?

Meget vel! Det danske Folk har jo faaet sit Ønske opfyldt. Istedetfor 1 Rigsdaler i Sølv har det faaet 2 Kroner i Guld. Det faaer nu Guld for sit Kjød, Guld for sit Smør, Guld for sit Brød. Bare det ikke gaar det danske Folk, som det gik salig Kong Midas i Lydien; ogsaa han fik det Ønske opfyldt, at Alt, hvorved han rørte, maatte blive til Guld, men derfor døde han af Sult.

Palstrup, 12te Juli 1888.

F. Ræder.

*) Af en Fejltagelse tegnet $\frac{1}{3}$ for stort.

